

ลิลิตเพชรมงกุฎ

พิมพ์ขึ้นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ
นางนฤมล สัจจกัญญา
(อช บุญ - จสง)

หมดอายุ 27/04/2565

ณ สำนักสงฆ์วัดเทพศิรินทร์ราชวาส
วันที่ ๒๓ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๓๐

สมุดพิมพ์รวมผูก

- พิมพ์ครั้งแรก สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอศุขอาเจ้า
โปรดให้พิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๐
- พิมพ์ครั้งที่สอง ในงานฉาบปกิณฑ พนางราชวรานุรักษ์ (ชานี ชิตานนท์)
(พิมพ์ร่วมกับเรื่องลิลิตขวนพ่าย) พ.ศ. ๒๕๐๘
- พิมพ์ครั้งที่สาม ในงานฉาบปกิณฑ พนางนฤมลศักดิ์ญาณ
(อบ บุญ-หลง) พ.ศ. ๒๕๑๐

๘๙๕.๙๑๑
พ ๑๗๒๑

หอสมุดประชาชนแห่งประเทศไทย
กรุงเทพฯ
(๑๕๗ - ๒๒๒ - ๒๒)

๒๑ ๒๒ ๒๕๖๑

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ จรัสศิลป์การพิมพ์ ถนนจรัสเมือง ปทุมวัน พระนคร
นายวีรรัตน์ เกียรติภิญโญพร ผู้พิมพ์และผู้จัดการ ๒๕๑๐ โทร. ๓๘๑๐๕

115832

คำนำ

ในงานฌาปนกิจศพ นางนฤมลสัตตธัญญาณ (อบ บุญ-หลง) กำหนดงานวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๓๐ ณ สุสานหลวงวัดเทพศิรินทราวาส พ้นคำรวงเอก อุดม บุญ-หลง ซึ่งเป็นบุตร ได้มาติดต่อกับกรมศิลปากร ขออนุญาตจัดพิมพ์หนังสือเรื่อง ลิลิตเพชรมงกุฎ เพื่อแจกเป็นอนุสรณ์ ในงานนี้ กรมศิลปากรยินดีอนุญาตให้พิมพ์ได้ตามความประสงค์

เรื่องลิลิตเพชรมงกุฎ เจ้าพระยาพระคลัง (หน) ครั้งดำรงตำแหน่งหลวงสรวิชิต ได้แต่งขึ้นในรัชกาลพระเจ้าตากสินกรุงธนบุรี เป็นวรรณคดีขมเอนเรื่องสนุกสนาน ถ้วยคำดำเนินไพเราะเรียงงาม เขียนท่วงทำนองลิลิตพระลอ เนื้อเรื่องดำเนินตามนิทานเวตาล ตอนเวตาลเล่านิทานปริศนา เรื่องเจ้าชายเพชรมงกุฎ สันนิษฐานว่าเจ้าพระยาพระคลัง (หน) แต่งขึ้นเพื่อถวายพระราชโอรสองค์โตองค์หนึ่งในพระเจ้ากรุงธนบุรี คงปรากฏข้อความในโคลงบทสุดท้ายว่า "ถวายแก่ราชบุตร อิศเรศวร" สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสามาตุจฉาเจ้า โปรดให้จัดพิมพ์เรื่องลิลิตเพชรมงกุฎเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. ๒๔๗๑ พิมพ์ครั้งที่สองในงานฌาปนกิจศพ นางราชวรานุรักษ์ (ยานี ชิตานนท์) เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ การจัดพิมพ์ครั้งนี้ นับเป็นการจัดพิมพ์ครั้งที่สาม ได้รับความระกตการันต์ไว้ตามฉบับพิมพ์ครั้งแรก

กรมศิลปากรขออนุโมทนาในกุศลราศีทักษิณานุปทาน ซึ่ง พ้นคำรวงเอก อุดม บุญ-หลง ได้จัดบำเพ็ญอุทิศแด่ นางนฤมลสัตตธัญญาณ

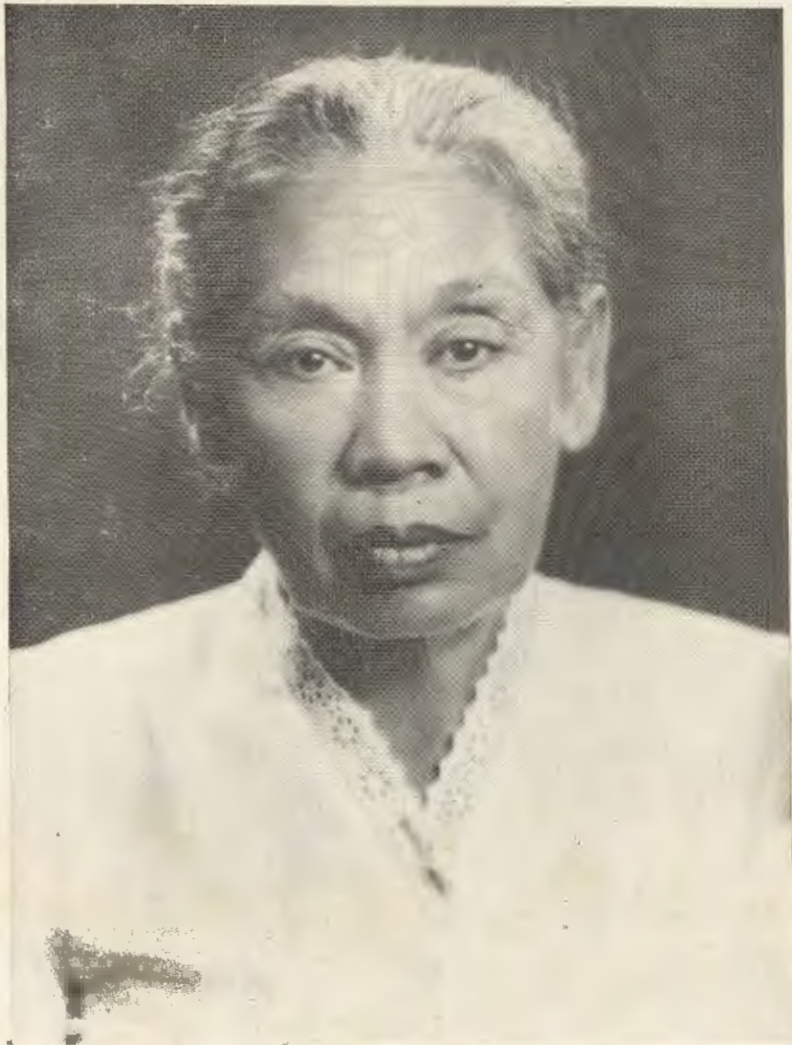
หมดอายุ 27/04/2555

เห็นเป็นเหตุ ใจจริง ๔๓๕-๓๖๖

(อม บุญ-หลง) เป็นมาตุภูมิฐานธรรม ตลอดจนให้พิมพ์หนังสือแจก
จ่ายเป็นกุศลวิทยาทาน ขออำนาจกุศลทั้งนี้จงเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ นาง
นฤมลศักดิ์ญาณ (อม บุญ-หลง) ผู้ชายชนม์ ประสบแต่อิฏฐวิบุลย์บุญผล
เสวยสุขสมบัติในฉับปรายภพ สมคัมในปณิธานของเจ้าภาพทุกประการ
เทอญ.

กรรมศิลปปาคร

๑๑ มีนาคม ๒๕๑๑

นางนฤมลศักดิ์ญาณ (อบ บุญ-หลง)

ชาติ ๒๐ เมษายน ๒๔๓๑

มรณะ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๐๕

หมดอายุ 27/04/2565

ประวัติย่อ

นางนฤมลสัตตฤฎาณ (อบ บุญ-หลง) เกิดณบ้านเมืองพระยา
ผ่านฟ้าดีลาศ พระนคร เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2431 เป็นบุตรขุน
ประจักษ์ และนางประจักษ์ (เอม ชุณหะมาน) ได้สมรสกับอำมาตย์ตรี
หลวงนฤมลสัตตฤฎาณ (ประโชติ บุญ-หลง) เมื่อ พ.ศ. 2451

มีบุตรธิดารวม 9 คน คือ

- (1) น.ส. ประภา บุญ-หลง
- (2) นายถกต บุญ-หลง
- (3) นายประสิทธิ์ บุญ-หลง (ถึงแก่กรรม)
- (4) พ.ศ.อ. อุดม บุญ-หลง
- (5) นายวรงค์ บุญ-หลง
- (6) นางฮารี มาตย์เมือง
- (7) นายกมล บุญ-หลง (ถึงแก่กรรม)
- (8) นางอนุกุล คุณเกษม
- (9) นางอรุณี มาตย์เมือง

นางนฤมลสัตตฤฎาณ (อบ บุญ-หลง) ได้ป่วยด้วยโรคความ
ดันโลหิตสูง ถึงแก่กรรมที่โรงพยาบาลกลาง เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2509
ค่านวณอายุได้ 78 ปี.

คำปรารภ

เมื่อ 14 ธันวาคม 2509 เวลา 11.00 น. ข้าพเจ้าได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลกลางโดยทางโทรศัพท์ว่าคุณแม่ของข้าพเจ้าซึ่งป่วยรักษาตัวอยู่ที่นั่นมีอาการหนัก ให้อาหารไม่เข้า นอนไม่หลับ เป็นโรคความดันโลหิตสูงมาเป็นเวลานานแล้ว ได้รักษาตัวเองมาเรื่อย เพราะไม่มีอาการรุนแรงอะไรนัก แต่ต่อมาในระยะหลัง ๆ ท่านมีอาการวิงเวียนมากขึ้น จนกระทั่งลุกขึ้นไม่ได้ ลุก ๆ จึงได้นำท่านเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลเป็นเวลาถึงเดือนเศษ อาการก็ยังไม่ดีขึ้น มีแต่ทรงกับทรุดอยู่ตลอดเวลา อาการที่สำคัญก็คือเส้นโลหิตในสมองตีบ ทำให้มีอาการอัมพาตทางอวัยวะด้านซ้าย ลูกหลานต้องผลัดเปลี่ยนกันเฝ้าพยาบาลอย่างใกล้ชิดอยู่ตลอดเวลา เพราะท่านไม่สามารถช่วยตัวเองได้

หลังจากที่ข้าพเจ้าได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่แล้วรีบขับรถตรงไปยังโรงพยาบาลทันทีด้วยความรีบร้อน ขณะที่คุณแม่ยังไม่ทันตื่นใจ ท่านนอนอยู่บนเตียงลักษณะเหมือนคนกำลังหลับ หมอจำเป็นต้องให้ออกซิเจนและน้ำเกลืออยู่ตลอดเวลา เพื่อประคับประคองท่านไว้ รอบ ๆ เตียงก็มีน้อง ๆ อยู่พร้อมหน้ากันแล้วก่อนที่ข้าพเจ้าจะมาถึง จนกระทั่งเวลา 15.00 น. ตรง อาการของหายใจท่านก็เริ่มเบาลง ๆ จนในที่สุดลมหายใจนั้นก็หยุดลงอย่างสงบ

การที่ข้าพเจ้าเล่าอาการป่วยของท่านลงไว้ในที่นี้ก็เพียงเพื่อให้ท่านทั้งหลายเห็นว่า มนุษย์ที่ทรูปรทุกนาม ย่อมต้องเดินทางไปสู่ความตายด้วยกันทุกคน ไม่มีผู้ใดหลีกเลี่ยงความตายได้พ้นเป็นสักจะความจริง จะต่างกันตรงที่เวลาช้าเร็ว อาการ สถานที่และสิ่งแวดล้อมในขณะตายเท่านั้น ไม่มีใครเลือกตายเอาได้ตามใจตนเอง กรรมที่ตนได้ประกอบไว้เมื่อยังมีชีวิตอยู่จะช่วยให้การตายต่างกันไปดังกล่าวแล้ว

คุณแม่มักจะประกอบคุณธรรมไว้เป็นการพอเพียง จึงได้สนับสนุน
ด้วยอาการสงบ ด้วยความดีแลของนายแพทย์ที่ ได้พยายามรักษาท่านอย่าง
ดีที่สุดแล้วและแวดล้อมไปด้วยบริวารอันเป็นที่รักอย่างทันเวลา นับเป็น
กุศลผลบุญส่วนหนึ่งของท่านซึ่งข้าพเจ้าจะถือจำ คนเราควรตายดีแล้ว
วิญญาณหากมีจริงย่อมไปสู่สุคติในสัมปรายภพอย่างแน่นอน

เมื่อคุณแม่ถึงแก่กรรมไปแล้วเช่นนี้ หน้าที่ของลูกก็ต้องนำเพ็ญ
กุศลให้แก่ท่านตามประเพณีนิยม โดยที่ข้าพเจ้าและพี่น้องต่างไม่เคยจัด
งานศพมาก่อน เมื่อต้องมารับภาระเช่นนี้ในตอนแรกก็ทำอะไรกันไม่ถูก
แต่ได้อาศัยท่านผู้ใหญ่ เพื่อนฝูง มิตรสหาย กรุณาให้คำแนะนำช่วย
เหลือเป็นอย่างดี ตั้งแต่การตั้งศพบำเพ็ญกุศลตลอดเวลา 7 วัน จนบรรจุ
ศพเป็นที่เรียบร้อยอย่างสมเกียรติ จึงขอบพระคุณทุกท่านที่อุปการะช่วย
เหลือและจะขอจารึกไว้ในความทรงจำของเราตลอดไป

วันนี้เป็นวันสำคัญในประวัติของคุณแม่อีกวันหนึ่ง เพราะเป็น
วันฉาปนกิจศพของท่าน ข้าพเจ้าจึงได้จัดพิมพ์หนังสือ ดิลิตเพชรมงกุฎ
บทประพันธ์ของเจ้าพระยาพระคลัง(หน) เพื่อเป็นบรรณาการแก่ท่านที่ให้
เกียรติมาในงานนี้ และในโอกาสเดียวกันนี้เพื่อเผยแพร่เกียรติคุณของ
เจ้าพระยาพระคลัง(หน)ผู้ซึ่งเป็นบรรพบุรุษผู้หนึ่งของข้าพเจ้าด้วย.

พ.ศ.อ. อุดม บุญ-หลง

กองทะเบียน 20 มีนาคม 2510

ลิลิตเพชรมงกุฎ

หมดยุค 27/04/2565

ลิลิตเพชรมงกุฏ

ร้อย ^{แปดหมื่นแปดพันแปดร้อย} ^{หก}

๑ / ศรีสวัสดิ์ปริตารมย์ ประนมนิ้วประณต ทศนัชประชุม ต่าง
 โกลุมนกสนทเวศ โอนจรเทศอภิชาติ สยมภูวนาถโมลิต องค์จัก-
 กฤษณกัมเฒศ ภาณเมศคศิธร ปีนอมรจักรพาท เทเวศพนัดสถาน
 อารักษ์ อิกยัควาธาธิปัตย์ ถวัลยราชกษัตริย์พิเศษ จรวโลงเศศกรุง
 ทวารว ตรีชยอชยาศโยค ขอนฤโคกทุกขภัย นฤจัญไวมำวาศ จาก
 จรธาตมวิมล / ขอยช้ำจาเนพนธลลิต โดยตำนานนิตยบุร่า ในปฏูระ-
 ณาเวตาส แนะนำ เปนประณม องค์ศรีวิกรมเสลราช ป่างภูวนาถ
 เสด็จโคธ ลศิवालย์ล่องโธษ ลจจุลาโลกสงสาร โดยไชยงการกำหนด
 ผู้มัยศกัททวง สำอางองค์โธภาส ด้วยเบญจราชกกุธภัณฑ์ เสด็จยัง
 วันทิมเวศ สู่ประเทศพันกุก สดุงสุบาตพฤษย์ไพโรธานท์ ซึ่งเวตาส
 พำนัก โจนจับยักษัวิทเขศ โดยฤทธิเดชศักดิ์ดา หวังเป้นพาหนะภูธร
 เสด็จจรสู่ศิวาสถาน จึงเวตาสกล่าวอุปคณา พรพณาโดยนิมม ทายศรี-
 วิกรมเสลราช จงภูวนาถฟังบังอร แม้วัดชชนามมิได้ ให้เศียรไ้
 ทำลาย ถ้าภุสสายแสดงเศียร จักนำเสด็จตลศรีโลก อสุรกล่าวโศลก
 คาธา เป้นปจจวาท แห่งพุมศรตีรผ่านเฝ้า เรื่องเพชรมงกุฏเจ้า
เลิศลาตำนาน ๖

ร้อย

๑ ป่าง่อนกาลยังมี เจ้าชเรศตรีกษัตริย์ นามท้าวรัตนนฤเบศร์
ครองนครเศศบุรี มีมเหษเลิศนลภษณ ขอประภาพักตร์เพญพาน
โถมแลลานเลศธวาท ป็นเยาวราชกลยงค หกพันนางพระสนม
โศศวรายสัมศฤงคาร กอบพลหาญกลนกล้า กอบพลมาเมอบเมอง

หมอดู 21704/255

กอบพลเรืองวราทร กอบพลคชคงคาม ปรัภษขามเคียมคัต ถวาย
สุวรรณมาลาต โดยบูรพาคันประเพณีนี ทำวรมีเฮอร์ส นามปรากฏ
เพชรมงกุฏ เป็นที่สุดเสนาหา แห่งพระชนกามารตร ภูธรตงมนตรี
ชอพตศรพเลยง บวรภษวราชบุตรเพยง เนตรท้าวภักดี ฯ

พิภษวราช
ลูกท้าวเจ้าพิภษว
จ. ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

โคลง ๔
๑ พตศรพเลยงวราช เฮอร์ส
รักร่วมชวงคต ลูกท้าว
ถนอมตอนวราพจน์ วรวากย์
ฤาท่อนห่างเสด็จก้าว ทนงนนไปมี ฯ

ว่า

๑ เมื่อนนตรีสุวิวงค์ องค์พระเพชรมงกุฏ โคมเจ็ดสุดไสกณ
เจริญชมมีดับหกปี ทรงดักษณตรีสุนทเรศ บวรเกศเด่นสดวย พิศ
จุไรวยเรียบร้อย ขนงช้อยชดปลวย วิลาดมายผ่องนวล เนตรนำ
ยวนยงศร ขนงเนตรงอนงามพรม นาดำปมอังกศ กรวรรณกลีบบษบง
บาง ปรางยั้งปรางทองเปรี๊ยะ วิมโษษฐุเรียบไวทนต์ ทันตคำกล
แมลงภู่ โษษฐุแดงคุดจแยม หนุแด้ลัมเพราพร้อง สอทรงปล้อง
กลดถึง อังสาชิงบนองครัด กระทวยอวัชกลดวง ครินทรจ้วงจับดม
สรวพางค์กลมอ้อนแค้น ยุรยาตรแมนเหมื่อนหงส์ หญิงแลทลงลิ้ม
นอน กล่าวกลดอนรับอ่าง ชมโคมหนอกษัตริย์สร้าง รูปท้าวไคเทียม
พ่อนา ฯ

ค. ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

โคลง ๔
๑ พระเอี่ยมโสภาตพัน ภูวดล
ดจอินทร์จากอ่างน สู้หล้า
ฤาสรวยตาถล จากถว มาฤา
ฤาว่าจันทรแจ่มฟ้า จากฟ้ามาดิน ฯ

๓
 ๑ ควรเป็นปิ่นโลกธา เลิศกษัตริย์
 สมสร่างคั่นกรอด้ แอมเฝ้า
 เฉลิมกามพชฐสัตว์ดี ตั้งวาส แลพ้อ
 แม้ว่านางไตเคล้ำ คลาคแล้วเมือมวณ ๗

๑ ผู้นิกรวนารีกล้ำ ขมโฉม
 ห่วงกษัตริย์ฤๅดโลม ลูกทำว
 จบทวยราชฎรโลม นั้สเสนต์ พระนา
 ทญิงบ่งราชตีมย้าว ทวนวาสวามี ๗

โคลง ๒

๑ ทอบุรีขบร้อง ขมโฉมเขาวราชพร้อง
 เพรยยกพร้องเย็นยอ ๗

รำช

๑ เมื่อนั้นหน่อนฤเบศ ใว้ประเวศวนาสนันท์ ขมพรรณผลมิ่งไม้
 ประพาดได้คณของ โดยสมพองมนสา ธกัลดาลูบราสาท พระมิตุราช
 มาตรง กระพุ่มบงกชกร ชุติชวทูตบาท ลาสองวราชเล่นไพโร ขมโคด
 ได้มฤคิน รุ่งรัยดินจะกลับ จั้บมฤคมาถวายให้ จงบาทอนุญาตให้
 ลูกน้อยยพเนจร ๗

โคลง ๔

๑ กุชรฟังลูกทำว อ้ำลา
 สองเสนห์ในบุศรา ยั่งลิ้น
 จักที่ดักขอมธา ตูรทเวษ ไซ้พ้อ
 ไซ้พ้อประพศติพัน ผ่อนให้โดยใจ ๗

รวมใจจร พค/๒๕
ของใจจร

๑	เจ้าไปประพาสแล้ว	จวลี มานา
	จากพ่อวันหนึ่งดงบี	หนังสือ
	หนังสือพนาศรี	ข้อที่เรศ
	ส่วนปีกาจขานไซ้	พ่อไซ้ใจต่าง ๆ

๑	ตวัดพลางสงพเลยง	เขารต
	ถนนอมวพระเขาวยศ	ยอดฟ้า
	ดูเต็นลู่ขนบท	เวียงราช
	อย่าหลงเด่นเลิงช้า	ชุกไซ้ภัยพาล ๆ

กล่าวนั้นไว้
รวมใจจร พค/๒๕
๑๐๕ ๒๕ ๒๕

๑	ภูบาลตวัดเร่งให้	เตรียมพล
	จัดรงคพยุหใจจร	แกดวกัด้า
	เสนาเร่งมขมน	ตวัดรวง เตรียมแะ
	มาทันทูลเจ้าหล้า	เดรัจพร้อมพลากร ๆ

ว่า *mantra work*

๑	หน่อปศิศรตบเสาร	บานกมดมนต์	โชนศรีสวัสดิ์อภิวาท
	ดาสดงราชเสด็จสด	ยังไฟขยนต์บรยงก	เดรัจสระสรงตำอาง
	สุคนธ์วรางกำจร	สนับเพลิงอนงามเนิด	ภุติตเลิศลายพราย ชาย
	แครงชายโหวควาบ	ผ้าทิพย์ทาบเดือกทอง	แก้วก่องแก้วกาญจน์
	สร้อยสังวาลวิไลเลิศ	ทับทรวงเพริศเพ็ชรพราย	อำมรงค์รายพาหุรัต
	มงกุฎจรัสจรัญเรือง	แสงมั่งมั่งมั่งของทอดตา	เห็นขรรควาอุไกร
	กรายกรไฉไลลาด	ดุขสัทรราชขรรยง	ทวงราชรถบุษบก
	แผ่นทยาน	แก้วแถมกาญจน์เรืองรัต	งอนงามฉัตรธงชัย
	รุ่งโรจน์	รัยโชติสุริยง	ดุจรถทรงทินกร
			จากอำพรฟากฟ้า
			มาเฉลิม
			โลกแหล่งหล้า
			เลิศดาสากด ๆ

รวมใจจร พค/๒๕

โคลง ๔

๐ พิศพลโสภาสเพียง	อนิรช
กรวีตุงครวญ	แก่มกลา
ประพาดพนมศรสุด	โสภาคย์
อริราชชยาคปรีา	กลอกเกล้ากัลดตาย ฯ

ท/ว/ท
ว้าย ค/ค/ค

๐ เคลื่อนขยายพยุหบาท จากเวียงราชแรมวัง ให้อประนังดำเนิน
 เติงสนนเนียรนาท ดนของคาคประโคมกลอง โบกธงทองเฮาชัย
 กรพิลไกรคืบคง หมู่คชตงค้แสดง หมู่คชแขงแซกสลอน ง่างามอน
 ทองรัตน หมู่กัณชู้ค้เลิศลบ เชอสนนอพดรรพตม เครื่องอุมดาวมาค
 เปาะอานสอาดเอี่ยมเอก พูวงเวรพรงพรวาย กัลเม็ดสายถิถนัต พาน
 หน้ารัตพานหลัง รัตอกบงเหียนเทศ ตูวพิเศษผกผงาด นายแผนผาด
 ชับชยัน กุมเกาทกัณททอนทอง ชับโดยลอบองบาท่าง พ่างจะเห็จเหิ
 พยาน งามเริงหาญเหี่ยมท้าว มีเท้าเหี่ยมมาแมน สู้ศึกแสนบมิขาม
 เข้าสงครามบมิย้อ ไลลยค้คด้วยเดช เคยไชยศหลายท่า ฝ่าข่านใน
 ณรงค์ กับริททรงอองเอี่ยม เทียมแสะตินนอพยาน สวรรถิชาญชับชยัน
 กัณชุนันตูกาญ กงก้ากาญจันปรัตแปรก งอนสลอนแอกอานเสลา
 คุมวงเพลาไบบัง รัตนบัตลังก้เลิศลาย บุษบกพรายเพดาน ตาราภาญจ
 โนภาส จัตุรมขมาคเลื่อมเหลือง ครอบฟ้าเรือบราดี พาสูกวีตุงค้เดิน
 ดุคังแผ่นไพบูลย์ นพศุลตมพรหมพัคตวร คิครคักสัทการ แสงประดาน
 สूरियง คุจรวททรงทินกร เซจวจากเหลียมไคล ฝ่ายพลไกรวงมแง เคียง
 คู้แท่เปนชนัต อิงชัยคัตตราดาษ พว้อมเครื่องราชสำหรับ สองข้าง
 สวรรพตแขง รัตคังแขงรทกัน เติงสนนนฤนาท อองกลดองกาจ
 ภาทล ๒/๒/๒ เพียงกวอดคดาดทวด พลอึงออดยทธอยง ล่วงแถวท่งเถอนกวาง
 ยดมิ่งไมตลาง แหวงพนพนสนนท ฯ

โคลง ๔

๑ เสด็จดลพนเวทเวง

เสวงไพโร

ชมช่อพฤษภาไสว

ยื่นย้อย

หอมหวลกลิ่นฤทัย

จอมราช

คชกตคุมบานห้อย

กิ่งก้านสาขา ฯ

๒ ๑ กรรณิกากวระเกิดแก้ว

กาหลง

พฤษชาติล้ำดวงคง

ตกค้อม

จำปาศิมประยงค์

หอมกลิ่น มานา

ยสนุนนากนอม

กลิ่นสัตว์ยกตุมาลัย ฯ

๑ นางแย้มบานแบ่งแย้ม

เกสร

เสียวกะตัน โขษฐอร

อ่อนนยม

ปาริภชาตอรชร

เหม็นมิ่ง

ดุติง โขษฐนุชพรม

เมธพร้องทูลเด่นอ ฯ

๑ เล็บนางเสมอนขันธ

นางพงา

วิกตงวัยมรกคลา

คดาตราง

นมนางตงยุคลา

ถันนาฏ

กามกระหายให้ช้ำง

ทวนวาคนิงดมร ฯ ✓

ร้อย

๑ ภูธรเสด็จมุ่งเมิน เพลินหฤทัยจอมราช ชมรุกขชาติรายเรียง กับ
พิลเศยงพมศวี อิกมนตรีเสนา ชมวิหคาคหลายหลาก จับไม้มากวังเรียง
บ้างคลอเคียงคู่เกล้า เจ้าโองจับโองหมาย รังนารายจับวัง ระวัง
ไพโร่นระวังไพโร แอนลมไล้ลมทวน นางนจนจับชานาง กะลมภู
คราวจับครวญ กระจาบจอนจับพุงจาบ คับคาตราบคาบิน ยางไผ่ผิน
จับขาง ยุงพ้อนหางจับขง ฝูงแก้วจับแก้วป้า กวักกวากวกเรียกคู่
กาลิงตุ้ตลาตั้ง กาจับกิ่งกาหลง เบญจวรรณังจับวัด กระสาต้นตู่

กระดัง อุฏฺชนจับจับัน คัณฑ์จับแค เปล้าแปลจับเปล้าใหญ่
ไม้จับไม้เพรียกวรียง วิหคทองหิมเวศ มีหลายเทศภาษา สุกจะคณนา
นกไม้ กล่าวแต่พอจำได้ เรื่องรักกลลอน ขุ

๐ ภูธรเสด็จประพาส หมู่จับบาหนานา นำนิกรလာได้เต้า ออกจาก
เหล่าแหล่งตน กลาดพนศณทคตยเคียง เลี้ยวเดิมเกดียงกลางแปลง
บ้างเริงแรงไผนผยอง กษตรลงลับเขา ระมิงเมาเป็นขู่ หมิ่นหมิ่น
ปนแปม ลูกน้อยแนมแนบข้าง ข้างนำวงข้างแซม ลูกน้อยแกมแดน
ดองเชิง ไคถักเกล็งกวางทราย เลียงผาผายผ่นผา ขลาฟุบแผ่งคชยโค
แรตร้ายโมหเคียวหนาม ต่ายเตนตามหม่มหมาย สัตว์หกลากหลายเหลือ
ตรา ต่างคณาเหลือไกร ชมมฤคในน้ำกว้าง เพดินหฤทัยเจ้าข้าง
ชั้นแท้โดยจง ๗

โคลง ๔

๐ ปางเพ็ชรมงกุฎไท	ทอดตา
ขลมฤคหนึ่งธภา	เมือกผู้
สีสังขเศวตมฤคา	งามแ่ง
หม่มฤคว้ายรอบรู้	ยคเบองบริวาร ๗
๐ ภูบาลพิศติดตอง	นัยนา
เกิดกำหนดเสนาหา	ใครได้
มฤควารรูปโสภา	ยงย้ง
ภวายแต่สองท้าวไท	สิราชเรองธรมี ๗
๐ ตรีเสด็จสีหนาทอน	โองการ
ตรีตสังขนทวยหาญ	เริ่งล่อม
มฤคชยาให้ลาญ	ชีวาตม
แม้ออกค่านใครค่อม	โทษแท้ถึงตาย ๗

ว่า

๑ ฝ่ายนิกรมาตยา รับบัญชาจอมราช ฎฎประกาศทุกหมวด ตรวงตรา
ทวทกหมู่ ไพร่พริบจับการ ^{ที่}จึงสนัดนแดนซ้าย บ่วงแว้วรายรอบ
เสด็จ ส้วนสมเด็จภวนา ยืนรทาศรศักดิ์ บรวิรักษหน้าทไ้ ขนพลไช
สารวัต เกณฑรทวิทามัง ชับคชวงแวดล้อม ท้อมค้ายแคบวงวง
ตาประดังทุกหน้า ตบตะขามเว้ามา ล้อเรือลเวง ๆ

โคลง ๔

๑ เพลงมฤคกรนิคราม	คนหลาย
เวียงวงวงมาตหมาย	ชิ่งช้า
เห็นตรงรทฎาสาย	เห็นห่าง
จึงแผ่น โผนออกหน้า	ททาวเสด็จคง ๆ

โคลง ๒

๑ ฝ่ายพงศัภพแผ่นหล้า	ยลมฤคเผือกผ่องอำ
อาจฝ่ายผันหนี ๆ	
๑ เสว่าสมประดีตาลสร้อย	ทรวงนุชรวรค์คล้อย
คลาดชนมโนไมย ๆ	
๑ ชับโล่มฤคريبคัน	กับพิเสยงเดยวคัน
บ้ำตันโดยไท ๆ	
๑ กวางเห็นไกลล่อเหล่น	ฉุกจกโกดริบเว่น
บ้ำลลับตน ๆ	

ว่า

๑ ฝ่ายพวกลพพยุหบาท เมื่อยุพราชโดยมฤค นิกครวิกงคาม
ตามเสด็จโทธิเบศร์ ในพนาเวศตงตาน เลี้ยวลัดผ่านไพร่พฤกษ์
โดยรยมฤคศวรราช บัดพลคลาดเสด็จผาย ห่อนเห็นหายรยมี
รยมฤคาชาตสุญ มนตรีภูตทุกซ์เทวษ ชุมใครเหตอศจรรย แล้ว

เกณฑ์กันค้นหา ในพนาเนินเขา ทุกลำเนาถ้ำถาวร ศึกษาระหว่างพนา
บมิพบโพธิราช หมุ่มขมาตย์เหล่าหลาย คล้ายนิกรคืนเขตต์ สิบสอง
วังสถาน ถวายกฤษดาญชวเลศ ทูลแดงเหตุสนธิ โดยยบดบรยาย
คล้ายคลิตนจนเสว้า ซึ่งสมเด็จลูกไท้ กับพี่เลี้ยงเจ้าหายได้ รัชชชา
ควรถวาย ฯ

โคลง ๔

๑ ฝ่ายสองธิดาได้	สดับสาร
เพียงชีพทำตายลาญ	เทวษว้า
<u>ศุภพญามัจจุราชราญ</u>	รอนชีพ สองนา
เวรบาปกรรมได้อ้า	อาจนล้างทันสนอง ฯ

๑ สองทรวงกำสรตเสว้า	กำสรตญ
กรกระทมทรวงควรญ	ว้าร้อง
โศกคัดยว้ารัญจน	นัยน์ข้ม ชดแอ
เจ็บดังบินปักต้อง	อกท้าวทรมาน ฯ

๑* <u>บาปเพรงกาลก้อไว้</u>	เวียนผลาญ
จึงวิบตีบนตาต	ตงน
แสนททุกข์ท่มอกปาน	เมรทับ ทรวงนา
ถึงกำหนดกรรมก	เสนหนนฤาแคลน ฯ

๑ แสนททุกข์แสนทเวชร้อน	รุมทรวง
อกกระอแตกดวง	คังใหม่
โศกขบพิทตร์ละลวง	ทุกข์ขึง ทุกข์นา
เพราะพระเนื้อหน่อไ้	พ้อร้างแรมจร ฯ

จดหมาย
วันที่ 27/04/2565

- ๑ ไฉอรุกำพร้าว ห่วงพ่อเฉลิมดำรง สองห่วงฝากขีวง ควรวุหนีไปเข้า
- ๑ สองเต้าสองตะห้อย โศกสุดกำลังไวย วันทรวงสื่อนโอย สองราชชลบยงทอง
- เดยวง
แม่ณฑล้า
คตแต่ พ่อนา
คพนไครเภา ฯ
- หิวโหย
ร่ำร้อง
อึดเทวม
หอนโตสมประดี ฯ

รำย

๑ ฝ่ายสาวศรีพระสนม เห็นสองบรมกษัตริย์ โทมนัสสั่งสลับ
 ขบไสยาสน์ยังแท่น ผู้นางเด่นอลวน เอาสคนฮารต อักโอสถ
 ไชมองค์ ผู้องคนควคพน คนพระบาทสองไท่ สองราชพันองค์ได้
 ค้อยโตสมประดี ฯ

โกลง ๒

- ๑ พระภูมิคิดได้ ห่อนรู้ฮาการ
- ๑ ลูกจะลาญชีพแล้ว พอนไปวาย ฯ
- ๑ ภาสายดำรัสสั่ง พร้อมถ้ำเสวีจว ฯ
- แม่จะรือรำไห่
ญาพ้อทลงอยู่แก้ว
มนตรีตรวจพลพวง

รำย

๑ ภูมิศรมหิณี มอบบุรีเวียงราช ไว้อำมาตย์บริรักษ์ เสด็จชน
 อักคเชนทร คสนิกวราษคา โดยรัถยารัญเเวศ ทางเขาวเรศโอรต
 พระกำหนดคแนวตรง บงพระเนตรเสาะหา เห็นพฤษหารอช้อย แล้ว
 รอยหักกิ่งห้อย ละห้อยหวลหา ฯ

โคลง ๔

๐ มาตลแดนที่ไต่
อำมาตย์ทลนวันท
พระกบฏถวิล
เร่งรบพหลดอม

มฤคิน
เรื่องด้อม
ใจทเวษ ถึงนา
ติดเต้าตามรอย ฯ

๐ คลาดคล้อยสูญที่เท่า
เลือนลบรอยมฤค
หาทวถนคิ
บพบพระลูกอน

พาริ
แห่งน
หิมเวศ
อกให้โหยหา ฯ

๐ โอฎฐารักษ์ธา
เห็นรับรักพระเขว
เทพาพาซ่อนเนา
ช่วยช่วยชพบแล้ว

เดือนเขา
ยอดแก้ว
หนแห่ง ไตนา
แต่งตงสรวงถวาย ฯ

๐ ฤฎฐวรายชัพคัย
ฉวยฉาบมาตมของมัน
ฤฎฐวสกรวิจรัต
รวบรคกระหวัดหว

ลบรณ
สูงว
พบพระ ลูกนา
แล่นเลอຍบาดาล ฯ

๐ ฤฎฐาพญาสารเสอง
เห็นแล่นไต่แทงทัน
ฤฎฐาขจรใจฉกรวิจ
เม้าว่าสุญชัพแล้ว

ชิมมัน
ลูกแก้ว
ชวิตเสียว เสียว
คพนนฤฎฐญ ฯ

- ๑ สองอาตุรโทษให้ โหยหา
- อสุรคนองนัยนา เนตรย้อย
- บือพลเสาะแสวงหา หิมเวศ
- บพมราชบุตรคล้อย เคล็ดอนรพลจร ฯ
- ๑ ภูวภิราชตั้ง เสนา
- กับหมู่พลอัศวรา เขืองไซ้
- เวดตะเวนมรรคา เขตตชอบ
- จวบพระเขาวงยอตั้งให้ เลิกเข้าค้ำสนถาน ฯ
- โคลง ๒
- ๑ พระบรรหารสงถอย เสรีจแล้วคคพลคล้อย
- บำไม้มามือง ฯ
- ๑ คตมูรีเรื่องรำให้ หาพระโอรสให้
- ธิราชเจ้าฤาญ ฯ

ร้าย

๑ ฝ่ายพระหน่อสุริยภษัตริย์ ทรงกณัฐศักดิ์ลาต พ็เลียงราชยุคทาง
 จรในกลางหิมเวศ โดยเศวตมฤคา ล่วงทิวาวตตี พลัดมนตรไฟว์พล
 ว่างมตหมองหลาย แลหาหายวอยมฤค พระนึ่งนิกโธหลง ชักม้า
 วงเวียมกลับ หาทางทัพพบ แลนตระหลบหลายท่า หลงเข้าบำ
 ตโรมเตวิน พนมเนิ่นร่มระหง (พินประยงค์ยงยาง คัตคว่างแค
เคียง หิงหายเหียงมะหาด ตองตมตาดเตงแตง กอกกักแก้วเกตุกุ่ม
รักโรครุมรัก ดีเสียดสักโสภสน) บ้างทรงผลผลิตอก ออกกระพุ่ม
 เกสร หอมขจรจรงจิตต์ ภูมิพิศพิสมัย ชักมโนมัยมาพลาง ได้ตาม
 ทางตงตาด ผ่านเข้าช่องเขาเขี้ยว เหลยวตลสูงจรวลา ยอชงาเงอมเมฆ
 วิเวคอุยัสต์กรรณ เป็นช่องชันชอกผา เหลยอมดีลาแลพราย ตั้ง

สระบายล่อช่อน เงามรง่อนงอกหน่อ ย้อยเป็นร้อยนยาน มีแถว
 ธารไหลหลง โจนกระทั่งพะผา เติงขลาพิลกลัน ครั้นแควงครัน
 ไควมครึก ลมพัดคึกหวลเขา พฤษษาเสลาสด้าง เติงดังค่างบ้างขึ้น
 ผีโม่กักของเนิน กระทั่งเตวินเตวิกรมน์ ยามสายยันท์ยอแสง พระเดี้ยว
 แสงเตียงตัดัว ฤทัยอวธธาตวร พืดยงทูลชยักลัว ชักชวนทอัวหาย
 เสว่า จวได้เต้าพนาดี ฅรাত্রีเตวินมา ล่องวนาทิวท่ง มั่งเมินมา
 เหมือนหมาย รอยเทพทรายเผือกผู้ แกล้งจะชักเชยชู้ ชนชู้ปรีดา ฯ

โคลง ๒

๑ เหนมรคาแห่งหน
 รวร้อนจรวดี ฯ

แนวไหลน้ำ

ภูมพืดยงนน

๑ ไปกรรณธานีแท้
 เขตตแควนบุรี ฯ

บนานผ่านตกลแซ

โคลง ๔

๑ ยงมีชายหนงเต้า
 ดองสมผัวเมียงาม
 จักจรวอุปจันตคาม
 เพราะพงรวมรช้อย

เมียตาม
 แซ่มช้อย
 เคียมญาตี
 ย่างเชองงามชบวน ฯ

๑ พระยลยวนนุชพวม
 เติงวสวาตคหวังอรามณ
 พเฮยช้วยนิยม
 วนพิลลกลให้

เพราคม
 รวมไซ้
 เขียมแม่ ทญิงเย
 เสนทแทคราวเชญู ฯ

๑ พระเฮยยามยากกลน
 เสพยตั้งไดอย่าหมาย
 รัตไตจะหลงหลาย
 พ้อชย่าหัด เลสตัดอง

กระหาย
 อิมทออง
 ฅจรว รากนา
 วนวายกายหลัง ฯ

หมดอายุ 27/04/2565

พญชฎีกุล

วังสราญวณสำนัก

ปี ๒๕๖๕

ว่าน
 ๑๒ พ็เลี้ยงยังภูวนาด ให้เอนอาตม์แอบกาย ในวามฉายรุชชัญญ
 ภูษาคัตเวียนวง บเห็นองค์ภูวเรศ จึงแปรเพศรูปา เป็นทวิธชาชาว
 เวียง รุ่งมาเมียงแทบทาง ผูกมาพลงแล้วคชย เห็นบัววน้อยมาแค
 ทำว้างแว้วบชวัญ สรรวมธุดเสมอ่อน ว่าคุกรสองท่าน เป็นบุญผ่าน
 มาพะ ปางขณะใจจน เวลสองคนกับภรรยา จากคฤหาท่างญาติ
 ศึกตีลาตเมื่อเมือง บัดนี้เคื่องครรภา แห่งภริยาเวาหยุด นางเจ็บสุด
 เสียคท้อง ตูจะต้งบวรหารตึง หนึ่งใช้การเวาชาย ของจนาบอนกุด
 เฉากประยูรชยาทมาง วานน้องนางแต่แท้ ช่วยข่มอุทรแม่ รอดใช้
 ผลหลาย ๆ

โคลง ๔

๑ ชายฉวีหลงเลศชู้
 กกล่าวแก่เมียรักสาร
 จงนุชช่วยเอาภาร
 เป็นประเวณีแต่

ชายนาน
 ช้อแท้
 ฤระทุกข์ พราหมณ์นา
 เทจขนนแสนทวิ ๆ

๑ นารีรับพจนแลว
 บยลกลทวิชา
 นางถึงทฤษษา
 ลอดม่านเห็นองค์ไ้

ลดา
 ช่อนไ้
 วงราช
 ดงนนตระดัง ๆ

๑ เดีงร้องชิงว่าไ้
 พ็เลี้ยงรับคำชยาย
 เป็นหญิงกีสบสาย
 แ่งนงเกิดชวญน้อย

โอยชยาย
 ตอบถ้อย
 ชายยัง ดีแม่
 หนึ่งให้เปนนบุญ ๆ

๑ พระหมื่นฉวยยุคแก้ว

กรปกครองกานดา
คุมพิศประโลมสา
รับรอนรตเวาเกอ

กนิษา
แนบเนอ
ทวเสนท
ทรางแรมมา ฯ

๑ ราชามขินฐ

นางภิมยรัตภุทร
พระหลงเลศตายสมร
จงประทานแหวนแก้ว

นางจว
ผองแผว
ยามเมอ แคลนนา
คำแทควรเมือง ฯ

๑ บุญเรืองยมแลวรับ

ประณตแทบบาทของสุ
ลาลอดตออกจากวง
มาสูผัวนางไหว

ข้ามรงค์
ทวนไท
ภูลิต
ขวยยมพรายนาง ฯ

ร้าย

๑ ผัวนางพานางคลาด พเลียงราชมาสู ถึงภุทรแล้วถาม พระบอก
ความทนหลัง พเลียงฟังลูปอก ไยพระยกอำมรงค์ สำหรับองค์
อิศรวราช ไปประสาทเสียมกาม ขอยจะตามคืนควร สรวัดพลางพเลียง
แล่น ทันทำเค้นสาวน้อย แหวนติดก้อยแม่มา ขอเถิดวออย่าหมาง
นางยงพลางหยิกยม ชายเนตรพวมเพรวรับ พเลียงกลบสูราช ฝ่าย
ภวนาถทรงพาช พมศรีเคียงจวรัต คนโดยมรรคาบึง ถึงศาลา
ตานก ขนนางพกผอนทว ลมพัดฉวเย็นเฉอย พเลียงเห็นยอนอนสนธิ
บพิตรนงระจวงมา ศาลานนไกลท่า สระแก้วกษัตริย์ ฯ

โคลง ๔

๑ สระศรีสมเด็จเจ้า

ผดงแต่งสนภพรวณ
สำหรับธิดาจวรัต
ถึงเจ็ดวันหน่อไท

กรุงกรรณ
มิ่งไม้
รวมเยศ
เล่นนาสำราญ ฯ

๑	คดวาทระบัดเจ้า	จอมเมือง
	ประทุมวัดบุญเรือง	ลูกท้าว
	สาวสร้างคนางเนื่อง	นับหมื่น
	แห่หอมลอมนาถเจ้า	แม่เพียงอัปสร ฯ

๑	จรวลาบิตรีศแล้ว	บทมาลย์
	ทรงสีวิภาทกานัญจน์	ก่องแก้ว
	สาวสนมบริพัตร	แทนแท้
	ถักถึงสระสวนแผ้ว	ผ่องนำใจเกษม ฯ

ร้าย

๑ นางปรัดเปรมประคัพพิ์ เสรีจากรัตนวงทอง สาวสนมหนอง
 เมืองนันทน์ จรวรจลาจากอาสน์ ลงในชาติชโลธร กับนิกรนาเวศ
 วมโกเมศโกมุท ออบลขุขัวบ้าน ตระการกลั่นเกษร หม่อมภรรยา
 คดงเคล้า เสารตเรณูเวา รอนว่องระงมขล ฯ

โคลง ๔

๑	ยอดมัจจุร่าคด้า	ในชโล
	เทพาพาเทพโ	คดาดเค้า
	หมื่นชอนชวนระโต	โคดโคด หน้า
	คางเบื่อนเบื่อนหน้าเจ้า	ผ่องพันไพรยวน ฯ

๑	นวนจันท์ทเมษมา	แนวเดียว
	เนอชอนนงเขาเคลย	สุขาว
	กรวมกรายสวายเพลย	นาเนก
	ทองพลุกอกอ้ายฮาว	คดคดองแดงตาม ฯ

๑	ทุมพรทามณัฎรายพรบพรอม	ทพรทม
	ขางเหยยบขางเหยยบจม	แดนเดียว
	ทลาคทลาคสุดคตลชอนตลม	เดียวผิง
	ฮายบาหาไฮเบยว	บอกให้หาแล ฯ

เงาไม้

*

๑ กระแหงท้องทอง

ทงเหงเหงเหงทง
แขวงแวงแวงพาด
ราททหน้า
ขยับ

ชดธาร
ปากกล้า
ผัดเพื่อน
เพศเพียงอรุรินทร์ ฯ

๑ พระเทพนิพาพวงพ้อง

เวียนว้ายในชดธาร
แสนสนุกสำราญ
ร้องลำนารำเต้น

บริพาร
ท่งเหลัน
ฤกษ์ม ใจนา
สุขเว็นสำราญ ฯ

*

๑ ภูบาลบพิตรค้อย

๑๑๖๖

งามเงอนเงอกับตร
ดวงพักตรดวงจทร
โคมแม้งามพัว

โคมสมร
สู่หล้า
เพญภาคย์ กุเวย
จิตคนแดน ฯ

๑๑๖๖

๑ เกาทัศน์ค้อมดุจค้อม

ขนเนตรงอนดุจงอน
สองเนตรงองแสมอคร
ปรางเปล่งเห็นเรียมไท้

ขนงสมร
รถไต้
เสียวจิตต์ พิแม่
นึกเน่นปรางนวด ฯ

๑ โขมฐ์สรवलเสียวว่าแย้ม

คอดงคองหงส์ขยับ
ถันนายคลาคับ
สรพสรวพางคองอนอน

ขวนรับ
บักหวั่น
ทรวงต่ง เต้าแม่
นมเนอนนวลผาง ฯ

๑ พระบงโคมนุชพรม	ฉิมพรี
พจนตรนางแลจับ	เนตรไต้
สองเสียวสวาทรับ	พักตร์ตอ กัณหา
นางเหลือบแลเห็นให้	เสน่ห่ท้าวแสนทวิ ฯ

ร้าย

๑ ศรีสุดาสุดสวาท ไทธิดาชกษัตรา หวังกริชากรมเยศ เต็ดโกเมศ
 กุสุมา ทำปฤศนาแนะให้ แก้วงคอกไม้เหนือเคียร เวียงเจ็ดรอบเสด็จ
 สรวพี เอาหมั้นเนบรวทับ กับพระเชษฐา แล้วจุมพิตบพผา ทัดกรรณา
 แห่งนาง ข้าเลื่องหางเนตรคือน สทอนฤทัยกวีล แล้วเทพินดีลาด
 ขนสู่ราชวธทอง สวตสนมนองแก้หอม ค้อมเสด็จโดยชบวน นาง
 รัญจวนจ้อท้าว อภผผ่าวเพียงพอง แหวกม่านมองเหลียวหลัง จนถึง
 วังเวียงราช สู่ปราสาทหม่นเศร้า เพราะเสน่ห่กัณมุขมรเว้า เร่งร้อน
 ภายใน ฯ

ช. ๑
 น. ๑
 จ. ๑

โคลง ๒

๑ ครนนางโคตกลาดเกล้า	พระปลุกพิเลียงแก้ว
เลาสนเสด็จความ ฯ	
๑ พิเชยนางงามแท้	น้องใครได้นางแล
เสน่ห่สนสุดหวัง ฯ	

ร้าย

๑ พิเลียงพังภูวนาถ ขอรอภิวาทบังคม อย่าปรวรมกัเลยณเพื่อ
 นางกัศอปฤศนา เห็นเสน่หาแห่งไต้ ข้าพด้นได้โดยกล ซึ่งยุบตบัญญา
 เต็ดบพผาเวียงเคียร บอกมนเทียรแห่งหน ว่าเจ็ดชนปราสาท ซึ่ง
 บบพชาติทักกรรณ บอกตัวคัญนามเมตง ขอรกรรณเวียงบุรี ซึ่งเทพ
 ยาบพผา แนะนำมารดาบุตร พระองค์ชอชันทรวราช ซึ่งบพพชาติจุมพิต
 นางใครชิดรมไต้ สนคอกไม้บรวทับ กับสุรนาเนบเบเนอ คือใครรวม
 วดเกอ กับท้าวเสวยรมย์ ฯ

โคลง ๒

- ๑ พระนิยมนำเพลิง ตั้งไต้บนเนื้อเกลียง
- แนบเคล้าคสังเขย ฯ
- ๑ พโยคนันไต้ได้ วานพิ้วชั๊กให้
- ร่วมน้อคงอุปอง ฯ
- ๑ ว่าพระทองอย่าเสว้า เชิญพระแปรองค์เจ้า
- เช่นเชอพราหมณา ฯ

ร่าย

๑ ราชากับพุมศรี แปลงอินทรีเป็นพราหมณ์ รุ่งมาตามกันเต้า
 เขาถึงสวนนารี ซึ่งยายศรีคนธา อยู่รักษาสวนสรว้อย เคยเก็บดอกไม้
 ร้อย ส่งขึ้นเจ็ดวัน ฯ

๑ ครนสายัณห์สุวิเยศ องคนฤเบศรพุมศรี ผูกพาชีชายสวน จวบ
 จวนคฤหา ยายคนธาเห็นตาม สองเจ้าพราหมณ์มาโย ยามสุวิไสคลา
 คล้อย พระตบถ้อยเถ้าถาม ตูเป็นพราหมณ์พาณช จากประเวศนคร
 พอเวลาอัสดงค์ เกวงเกตุออกหลงทางเทา ชำชอนเนาสำนกัน ยายอย่า
 มีใจหมาง เถ้าหัวปลางทวนถ้อย แต่ตข้อยสองมา หน้าไขหน้าพานิช
 กิจใช้กิจเผวพราหมณ์ จักพาความสู่หย้าว ทราบถึงท้าวเกรงทันช
 เพราะสวนขวัญพระธิดา ประทุมาลูกให้ อยู่บ่ได้จวงจร สองเจ้าวอน
 ยายเถ้า ขอบอยู่เข้าจักคลา ทองเงินตราบ้านยาย เถ้าขมพรวยปองทรัพย์
 หลานอยู่กับยายใช้ สองช่วยมีตออย่าให้ เรื่องรู้เป็นความ ฯ

โคลง ๔

- ๑ ดลตามวันจ้งเถ้า คนธา
- หวังกรมงมุขมาลา เรียบร้อย
- จักถวายเป็นชายา ยพวราช
- เพราะกำหนดเวรช้อย คลาตแคล้วหลายวัน ฯ

หมดอายุ 27/04/2565

๑ แฉก กิ่งจี่ โยชว กิตติ มา 1471
๑๕
๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

๑	ภูบาลเจ้าใกล้เกล้า	วาที
	หลานจกักรองมาดี	ช่วยเถ่า
	ยายฟังกนิต	ใจชื่น ชมแสบ
	เชิญช่วยยายเถิดเจ้า	บ่าวน้อยรักยาย ฯ

๑	ภูสายร้อยเกี่ยวกัน	กลเม็ด
	กรองกรวดกรเม็ด	ข้อร้อย
	เสาวภาคยหลากหลายเขมต	ชบจนยิ่ง
	งามกว่ายายเถ่าร้อย	แต่กกอนมา ฯ

๑	ยายคนธาเสร็จแล้ว	จวล
	ใต้พานทูลเกศ	สู่เจ้า
	นางยลพวงมาดี	พิศวาด
	รู้ว่าทำช่วยเถ่า	แต่งให้ยายมา ฯ

๑	ชายตามแก่เถ่า	ทาส
	ใครช่วยกรองมาดี	๒๕
	ยายทูลโดยคดี	คงน
	หลานข้าบาทช่วยช	ขอโปรด
		เรียบร้อยมาตา ฯ

๑	นางค่าเถ่าเฉกไม้	มีตมนท์
	มีหลานเหตุใดชน	ซ่อนไว้
	นางทำอุบายกล	เปนโกรธ
	เฮาแม็งลายทาให้	๒๕
		ทวทงกายยาย ฯ

ว่า

๑ นางอภายขับแก้ว ยายดาเจ้าโคตกลาด จากปราสาทสู่สวน
 เถาคำครวญคำไซ อ้าปางไคยโกรธ บัดนี้โทษเพราะพรหมณ์ ความ
 สำนึกทวารุณ บมีคุณโทษให้ สองอย่าได้อยู่ช้า นานไปพาโทษตาย
 พระฟังยายหวนจิตต์ บพิตรตามพุ่มศรี พี่เลี้ยงปรีชาฉลาด ทุกแต่
 ราชอย่าเสว้า ซึ่งนาถเจ้าโกรธยาย เป็นเลศหลายบอกแจ้ง แบ่งทา
 ยายไรชัว ชัวเป็นกลบฤศนา ซึ่งแบ่งทาทวดน บอกยบัลเดือนสว่าง
 จักกระจำงแจ้งกาย อย่าฟังผายกอนเจ้า ต่อพระจันทรวรมเฝ้า มีต
 แลแล้วเสด็จจร ฯ

โคลง ๔

๑ ภูธรยนิพี่เลี้ยง
 มีมโนเบิกบาน
 พระกล่าวพจนสายสาร
 ว่ายายอย่าละห้อย

แสดงสาร
 ใช้น้อย
 สุนทเวศ
 โศกเสว้าหมของหมาย ฯ

๑ พระเรณูยายอาบนำ
 มาเสพย์โภชนาหาร
 แต้นจักตรธาน
 ถึงกำหนดยายแล้ว

ตำราญ
อย่าเสว้า
 เควระห้โทษ แลนา
 โทษแคล้วโทษา ฯ

๑ วุฑฒาฟังพจนถ้อย
 ขมตอบคำทวานไซ
 สองพรหมณ์คือสองใน
 ความปัดอย่ารอเว้า

ปราได
 ต่อเจ้า
 ขเนตรรัก ยายนา
 โทษนั้นยายกแล้ว ฯ

◎ ขยายชมขวัญขึ้นได้	รางวัล
เงินทองมากความครั้น	ท่านให้
อยู่ประมาณสามวัน	พฤทธิเพศ
คิดคะเนถึงไท้	นาฏเจ้าประทุมมา ฯ

◎ พฤตมาเก็บดอกไม้	ทั้งผอง
ภูเบศรช่วยขยายกรอง	ดอกไม้
วนเวศกระเท็นจตอง	มาสู่ ถันนา
อำมรงค์สอดใส่ได้	หว่างสร้อยสนกรอง ฯ

*ข. ข้างหน้า
พ. ข้างหลัง*

◎ พระทองกรองเสร็จแล้ว	บนาน
ขยายบัวจรได้พาน	สู่เจ้า
ถึงวงพระเขี้ยวมาดย	แลเหลือบ เห็นแฮ
รับสูคนธรรตเว้า	เสนทนนางเห็น ฯ

◎ เปนประโดมกาเมศแก้ว	สองสม
ยกพวงมาลัยชม	แนบไว้
เห็นราชอำมรงค์สม	แสนสวาท
รู้ว่าองค์ท่านไท้	ชาติเชอชัตติยา ฯ

◎ กานดาบุพพาคเนอ	นฤมด
ตริตัววิหยลกลด	เลดแจง
ว่าพระองค์จรดล	นุประเทศ
ห้ามหิษแกลง	ลบต้องเหตุทัย ฯ

หมดอายุ

๑ ทวามวัยใจล่องรู้
ทำซึ่งกมลปฤศนา
ของคลีตวีรว่า
แล้วตแก้มยายไว้

มารยา
แนะให้
ทาสาด
แจ่มจ้าแดงฉัน ฯ

๑ สำคัญตรีวารแล้ว
ถึงซึ่งรัชวาร
ทำกมลจโกธธา
ต่ำประมาณเท่าแซ้

โดยตวา
โดยแท้
พฤตมิเพศ
อยู่ช้านานมา ฯ

๑ แฉ่งต่ำยายว่าเถา
ไปอยู่นานนาคี
แกลงกลดาวกลวาท
ครนตแก้มยายเถา

บดสี
สู่เจ้า
ยายโหด
ต่ำแล้วขับไป ฯ

๑ ยายก็ไคลคลาดแคล้ว
เขียนหน้าตาเสวิตตั้ง
บันจ่าสองมายัง
ยายคนธาโกรธถ้าว

จากวง
สู่หย้า
คฤหาสน์ เรามา
เกียงร้ายน้ำใจ ฯ

๑ ภูวไนยสนของตบถ้อย
ว่าหมื่นชนา
ยังตองชงอาณา
เป็นประเวณได้

คนธา
ทาสได้
เนองเนก
เคอตรอนธรรมตา ฯ

๑	เคราะห์หาสารราพร้าย	ทับจันทร์
	ทับลักษณะของโทษทัณฑ์	ใส่ให้
	เมื่อผล โชคดีมัน	เป็นลาก
	ขยายอ่านอนใจได้	โทษแล้วเกิดผล ฯ

๑	ขยายคนอาพว่าพร้อง	ตอบคำ
	ปางก่อนฤฯก่อนทำ	๕๕
	เขียนางยอมเกรงยำ	ดงน
	เทียบแต่สองมา	ขยายอยู่ ใช้นา
		โทษไว้สองควา ฯ

ร้าย

๑ ราชานองคำเจ้า ขยายยาเสวาศรีหมอง หลานรักปองทำขวัญ
 พระเก็บพรณบพผา กวองมาลาเวียบร้อย ห้อยกรรณาให้ยาย ทำ
 ขวัญหายนฤโหด บำบัดโทษทารุณ จึงเกิดสุนทรลาก คาบนมเป็นโต
 ขยายดีใจความครัน พระทำขวัญเสร็จแล้ว แม้วทฤทัยจอมราช พระบาท
 งามพุดศรี โดยคดีปัญหามูล พิเลียงทูลภูวนาถ ซึ่งเฮาชาติทา
 ขยาย บอกอุบายเป็นอรรถ ว่าคอยรับเวลา พระยุพายังภาร ในตรีวาร
 เจริงดงต ขยายเพื่อบทพดัญชา ในปกศนาตงน พระฟังพิเลียงช ของ
 ให้สุขสว ฯ

โคลง ๔

๑	หลายวารขยายเถ่าคิด	คณิ่งใน
	จักใคร่กรองมาลัย	ตั้งตริ้อย
	พระนั่งใกล้ปราไส	ขยายรัก ขยายเฉย
	หลานจักช่วยกรองร้อย	ดอกไม้แทนขยาย ฯ

๑ ฤๅสายกรของรูปท้าว	นิตรา
หญิงเป็นรูปราชา	แนบเกล้า
สององค์แนบอุรา	รวมเขค
กรของเสวีจย่นชายเก่า	รับแล้วครวโล ฯ

ร้าย

๑ ขยายจบไปบัดนี้ ^{๕๑}ชั้นล่มนเทียบรัตน์ โอนเคียวตัดกรไหว ถวาย
 ดอกไม้พวงงาม ^{๕๒}พระนงรามยมรับ จับมาลัยแลเห็น เป็นรูปท้าวสงวาส
 ยิ่งพิศวาสพิศวง ยกบงบงบรรทับ กับอุระตระตั้ง นางค้ำนึ่งนิวรณ์
 ว่าศศิธรกาพักษ์ ควรวเรญอุคภูวเวศ ^{๕๓}สู่นิวคนสงวาส ยังปราสาท
 เสวยรมย์ ในประตมวตกรกาล ตรแล้วดาลดุจโกรธ คำเก่าโหดหิน
 ชาติ ไยยุรยาตวไกลคำ จวนจะย่ำสุรียน ผิดสองหนมหลาบ คาน
 จักทวิโทษ ให้สาโหดสาหัส เห็นวิบัติกายเก่า แต่จะทำพอกาย นาง
 ละลายหมึกทา เก้าคำกาทนโทษ แสง้งทำเลสกถหลาย จึงเอายาย
 ไล่แตรก ชักเชือกแยกหย่อนดี ^{๕๔}โดยข้อตั้งหมัญชร ถึงคินครเข้าเดิน
 เมินมุ่งมาตามผลดู บั้นพร่ำพรูสุ่เหยา นำตาเคล้าคลอตา ตีธูรว่าให้
 สองพรหมณใช้ดำเนิน ^{๕๕}เอาอบปรียสุ่เหยา สองอย่าเนาจมาย พระ
 พังยายแล้วถาม ความโตบอกอย่าอ่า ^{๕๖}เก่าตอบคำเกียงโกรธ ตูตอง
 โทษพันทุก นางเอาหมึกทามอม บได้ด้อมโดยทาง นางเอาตุไล่แตรก
 แยกสายเชือกโยงลง ตรงที่บุญชรชย ^{๕๗}ดูหัวใจว่าม้วย เพราะท่านมา
 อยู่ด้วย ^{๕๘}ดังนเกิดศรามา ฯ

โคลง ๔

๑ ทรงนามจึงตอบถ้อย	คนธา
ขยายอย่าคว่น โกรธา	เดือตร้อน
ภาคคำจะลาคลา	ไปอื่น
ขยายอย่าโทมนัสลวอน	รับซ้ำเสียใจ ฯ

๑	ภูวไนยฉินพัทตร์พรอง	กลดาม
	พลเตียงกราบทุกความ	เลตไร่
	เอาหมกม้อทาดาม	ยายแก่ นินนา
	นางบอกเตือนคัมให้	ท่านท้าวเสด็จไป ฯ

๑	อันนางไล่แตรกห้อย	ทาสี
	โดยของบุญสวัสดิ์	แห่งหน
	คือเชิญให้ภูมิ	ลีลาส ไปนา
	ตรงซงหยอนแตรกน	คานเวลา ฯ

ร้าย *anulatan* ↑

๑ ราชาทังพุดศรี พระเปรมปรีดปราโมช กมลโชติชินช้อย ครน
 สร้อยคชอยเมรมาศ อับอากาศมัจฉนท เจ้าชุมพลเสด็จตรง ลำอังก้องค
 เขียมเอก พกตรม่องแฉกเคือนฉาย ภูสิตลายฉนวนเพวิค สนับเพลา
 เฉิดลายช้อย ชายไหวห้อยไกลกวัด รัตองคั้วตันแกมกาญจัน สร้อย
 สังกวาลสนสาย ทับทรวงพรายพลอยเพชร แสงตริตเตร็จต้องฟ้า มงกุฎ
 คำควรเมือง อัมมรงค์เรืองวาวแวบ ขัตชวรงค์แนบเนียนองค์ คำเนิว
 หงส์ยรยาตร พัลเตียงราชค้อมท้าว - ออกจากตัวแดนสวน เดินโดย
 คั้วนรัตยศ เข้าทวารเวศบุรินทร์ คุศุอินทร์สูด้าว บเห็นอินทร์เห็นท้าว
 เลิศลาเสมอถัน ฯ

ม.ก.ต. ๒๑

โคลง ๔

๑	บัวจันทรจวนาญเจ้า	ประพมา
	ครนสุริยาเย็นเวลา	คาคชอย
	สระตรงทวงภูษา	ภวณเลิศ
	ทับทรวงสังวาลย์สร้อย	ทุกนอธัมรงค์ ฯ

หมดอายุ 27/04/2011

หม่อมเจ้า...

๑. ๓. ๓๓๖

๑ คัมภีร์คัมภีร์แก้ว

กวีรเจียรกวีมุล

ผูกแตรกห้อยเชือกยนต์

แล้วม้ายพักตร่มงคล้อย

แกมกล

เฉิดช้อย

ตามช่อง แกดนา

ท้าวจรัส ๗

๑ โสภีเสาวภาคย์แก้ว

ทรงพระจินตนาตน

จ้าววัยสุภามล

จักเสด็จประเวศดาว

โกมล

จรวด

ภูมเวศ

เกือบใกล้รัถยา ๗

๑ ฝ่ายราชโอรสเจ้า

พระเสด็จจรยาตรโคล

กับด้วยพิเลียงใน

ผู้ราชนิเวศน์เจ้า

กรุงไกร

ตลาดเต้า

รัถยศ

นาฏนึ่งประทุมมา ๗

๑ ราชายศแดรกรหมัน

สายสะเทือนจอมสาย

ซักสายตุจโคมพราย

พิเลียงกลบารุ

กับกาย

สมรวั

แพรวเพริศ

วิบเต้าเคิมสถาน ๗

๑ ภูบาลโดยแดรกรชน

ค้อยดีลาบทจร

เสด็จเหนือแท่นบัจจรวณ

ปรกไต้ไท่ท้าวน้อง

บัญชร

ผู้ห้อง

วจเรข

โสมสุธอันภิพราย ๗

๑ ตราสายสวาทเจ้า
เรียมแต่รำพึงคิด
เนิ่นนานปานชีวิต
มาสมอิทธิเห็นหน้า

เสมอจิตต์
อยู่ช้า
จากร่าง เรียมแซ
ทุกชั้นนบันเทา ฯ

๑ ข้าแม่เจลาพักตร์เพียง
วัยหมู่เทพสรวิค
จึงจำให้เรียมจรัด
จนปราสาทผู้ทอง

เพ็ญจันทร์
เสกสรอง
จรวเทศ มาณา
เพียงแท้ผลนำ ฯ

๑ พระลำเพาภาคยเนอ
เรียมฝากไมตรีจน
นุชอข่าระแวงวล
จักรวอมรตรักด้วย

นฤมด
จวบม้วย
ทวนทวาด ฟีนา
อข่าร้างแรมขวัญ ฯ

๑ นางอัญชลิตแล้ว
ซงพระอุดำหัยร
บเชอราชไธศุวิย์
แม่ตุจพระไมรดเกล้า

กราบทูล
ยาดรเต้า
มาสู่ นังนา
ตงนรชยผล ฯ

กุดปางกอนตราง
เคยเปนมิ่งมิตรหลาย
บุญนันทอนมิ่งฉาย
ชอถวายชีพนงแก้ว

สืบสาย
ชาติแล้ว
ตั้งวาส ถันนา
อยู่ได้มทมาลัย ฯ

๑ ภาบาลพิตรพว่อง
กบอ^(๕๕)นงคเปรมปรีด
นางเชิญพระเสด็จดี
ศุคนอกถิ่นไชน้อย

พาท
ถ่องถ้อย
ลาตู้ ตรงนา
เฟื่องฟุ้งรุงใจ ๗

๑ พระเสด็จไคลตู้ทอง
ถิ่งอาสน์บรwarzจรณสม
พรวงเงินพรวงคำสม
ยักทองรองเตียงแก้ว

บวรทม
ม่านแพรว
สายสูตร
เพร็ดแพรวเพดาน ๗

๑ โอพารสารเสนาะพว่อง
สองเกษมเปรมปรีด
รวยรินรสฤดี
พระตระกองกายแก้ว

พาท
ผ่องแผ้ว
ปราโมทย์ ^{โดยเกล้า}
แนบเนอแนมนม ๗

๑ ชมพักตรูมพิตเนน
เอนแอมอรานาง
^{ปราง}สองร่วมกัรมย์ป่าง
~~คุณดาวดีไม้~~

นวลปราง
แนบไต้
ประดีพัทธ กั้นแฮ
เมือเมือราตรี ๗

๑ พยัพยัมเมษครวน
วิภูณว่องไวยวินชาน
เวทาศึกมีคมจำปาน
บงกชแบมภาชน

ครวญหาญ
ศรัทครวน
เตอนตัม
ถัดนทรนัญญวน ๗

หมดอายุ 27/04/2565

ร้าย

๑ พระภุมรินราช สุขตมพาสพระยุพมา มโหฬาริเวก เปนเอกโอชา
 สองเสน่หาสโมส ในปัจจุบันที่พรตน์ โดยกำหนดนิยาม แรกเริ่ม
 สมสังวาส ห่อนเคล็ดอนคลาดคदारต โดยกำหนดพระค่านึง ถึง
 พเลียงพุมศวี พระมุขกมลเสวีฯ จึงนาฏเจ้าประทุมมา นางฉันทา
 ทูลถาม พระทรงงามโยมทอง ท้าวสนองค่านาฏ เรียมนิราคพเลียง
 เพียงแต่จากหลายวัน เรียมบริวี่สำคัญกลใด จักนฤกษันฤทุกข ชกมิ
 เชิญบริวี่ เรียมคณิงถึงพเลียงผู้ ร่วมรักกันมา แก่ปัญหาเนอเกลียง
 เพราะปราชพเลียง จึงได้สมศวี ฯ

โคลง ๔

๑ เทวพิงพจน์ท้าว	แกล้งไซ
นางคณิงด้วยไฉ	แมนแท้
พเลียงพระภวโนย	เปรมปราช
ครนไฉนานจะแก	ทานท้าวจกจร ฯ

Handwritten notes:
 ๑. ๒. ๓. ๔.
 ๑. ๒. ๓. ๔.
 ๑. ๒. ๓. ๔.

๑ พระภุมรินิราคแล้ว	เสียที
เจ้าประหารชวี	พเลียง
ให้คลายเส็ดมวายปริ	ชาเสด นนนา
จึงประจักษ์อยู่เพียง	ชีพม้วยสมเวา ฯ

ร้าย

๑ พระยุพเยาว์คิดได้ ไหว้แล้วทูลภุมริน ซึ่งอนุสรค่านึง ถึงพเลียง
 เสนหา โดยอรรคมตาประเพณี พลคบริวี่ร่วมชาก ด้วยดำปากมุกบ่า
 พามาถึงพระนิเวศน์ เพราะกลเสดพุมศวี จึงกุมไต้ปกเกล้า ส่วน
 พระเจ้าเสด็จไป น้อมมีใจจงรัก จะแต่งภักษเอมโธษ ภาชนโสด
 ถวายเป็น ภาชนหนึ่งให้พุมศวี โดยภักดีพระบาท ทูลแล้วนาฏตบแต่ง

หน่อจัน ๒๗ ๕๔ ๕๖๕

แบ่งเครื่องภาชนะเป็นสอง / ใต้พานทองเทียบท้าว พานหนึ่งเจ้าลวณ
 ยาพิษ เสด็จม้วยมิตินาง นางกระซิบส่งสาวใช้ พานหนึ่งให้พมศรี
 แลวเทวทูตท้าว เขิญเสด็จดาวสูสวน พระพั่งนวลกล่าวเนยนิ เด็ดจ
 เจียนจากทอง ละพระน่องรบมา ครวไลคลายาตัวเต่า ถึงสวนสระ
 เวือนเต่า กล่าวเกลยงสารศรี ฯ

โคลง ๔	
๐ มนตรีพิเลียงชน	ทูลถาม
ใต้จิงพระโคมงาม	จากห้อง
ละนุชนองฤทธิความ	ส่งวาส
มาเพื่อไต่พระน่อง	พนักนแหงง ฯ

รำย

๐ พระแสงงโดยกิริ ๒๒๕ ๒๒๕ ๒๒๕
 ข้อยครวญคิดถึงพี่ จากไปสู่วันวาร ปาน
 นิราศมาสา จึงลีลาละน่อง ไร่แห่งห้องเองค หนึ่งอนงค์เส่นหา
 ในเขษรฐาสวาท นางแต่งภาชนะกระยาหาร ล้วนตระการโอชา ให้
 พียาโดยครว พิลียงสรวยลภูวไนย ตอบด้วยไวกลเจส ไยกูเบคร
 ออกรอกรถ ซึ่งรหัสหนหลัง ให้นุชทวงชีวาตม์ แห่งข้าบาทถวายปราด
 ซึ่งนางประทานโภชนา ไซโอชาลวณพิษ เสด็จม้วยมิตินิจผล พระ
 พั่งนวลตอบสาร อันอาหารนางแต่ง แห่งเดียวแบ่งเป็นสอง ปอง
 ประทานสุจวิต ไร่กล้วยพิษพาธา เปนสัตยาเขาวมาลัย พิลียงชาน
 กลดหน บินอาหารตระบัด จึงแสวงซัดให้สวา สุนัขเสพย์โภชน
 ยาพิษ ใต้ตลามานู สุนัขลาญชิต ทาสีคิดยลกลพิษฆาฏ วัมเอาภาชนะ
 พาวร เข้านครเคียมนาง พลงกระซิบท้าวทูล โดยเดิมมุลมีมา จน
 สวาทถวายปราด พระนงพานครนยล มีกมลหมองหมาย พิลียงทลาย
 เล่ห์เท้ เห็นจะตอบ โทษแก้ กลให้เกิดเขิญ ฯ

หมตอา

โคลง ๔

๐	ไอ้จะเป็นราศร้าง	มนเทียร
	พลัดพรากวงศาเจียน	จากข้าง
	มนตรีกักบีเบียด	บ่าวราศ แลนา
	จากบุรีปรางค์ร้าง	เสน่ห์ท้าวเอกฯ

๐	ชายาคำวิหิตแล้ว	พิศวง
	ว่าหวนกมลลง	เงองเสวรา
	วันทระทวยองค์	ฮัดเทวษ
	ห่มทอศกลแว	รำให้ฮาดูรฯ

๐	ฝ่ายบดินสูริราชเจ้า	กรุงกษัตริย์
	ยลสนับวิบัติ	มอดม้วย
	พระจึงบัญญัติ	แก้พิ เลียงนา
	เนาบควรเสพศวย	ชวช้สามาญฯ

๐	ปางก่อนไปล่องรู้	หินชาติ
	รักร่วมชีจาดมา	ร่วมไว้
	ตั้งถมาใส่ยา	พิษโภชนันแน
	เราควรระนางไว้	พี่น้องจักจรฯ

รำบ

๐ พิลียงวอนพาที พระภูมีย่าหมาง หาไหนนางตั้งนี้ ปรีชาช
 ฤชชาติ ซึ่งขุนนางมุ่งหมาย หวังทำสายข้าบาท เพราะวรนาฏนิยม
 ในบรมราชเสนาหา กัดัวพยาพาจาก บ่าวราศวราศรัก จึงคิดหัก
 ประหาร หวังพิลาญพระหลง พิศวงอยู่วอน แห่งสายสมรเหมือน

๑ ค. ข. ย. จ. ง. ฉ. ช. ๗๗
~~พระเจ้าน้องนางเธอ~~

หมาย ใช้ทำลายล้างรัก พระจงหนักหน่วงคิด นางสุจริตดอกแก้ว
เอาดีต่อตามเลศ เจริญประเวศคู่เวียง ดำรงเคียงร่วมนุช ตูจเดิมตั้งวาด
แม่นาถนุทรวาสนิต พระเปลื้องปลิดเขาอาภรณ์ แดงภูธรเอนขา
หยิกอุรวานางนให้ ช้าตามแห่งไซ้ แลวเด็จจรวไถด ๆ

โคลง ๔

๑ ภูวโนทัยเห็นชอบแล้ว	ลิลลา
ในเมื่อพระสุริยา	คำคล้อย
สมนชวนร่วมรักกา	เมศรส นนเชย
ครนนางหลับเปลื้องสร้อย	ส่องกนกขทล ๆ

๑ ภูวดตหยิกนุชชา	อุรา
พะเอนนางนิทรา	ไปริ
พระเขาครองอาภา	มาลี สอนนา
บอกแก้พลเสียงผู้	เขยวูรชัญญกุล ๆ

๑ มนตรีพึงเสด็จถอย	ภูธร
แปรเป็นตาบศจร	สุดาว
แดนป่าเข้าชอกซอน	เดินเที่ยว
แสวงตำรจวมกิก้าว	ตงพรตพรหมจรรย์ ๆ

๑ ครนรวิจรวุ่งแผ้ว	คัคณานต์
พลเสียงเจ้าอาภากร	เครื่องสร้อย
กนกขทลอีกส่งวาด	จวเรศ
เด็ดเถาดาวร้อย	ส่งให้พระองค์ ๆ

๑ จงร้องแลกเครื่องวัน

ว่ามา

คือราชมาตงา

อภักถวย

ราชาหัวเงา

ภวนต์ เวียงแะ

ร้องแลกวานชดวย

เตียงนนชวัญหาย

ร่าย

๑ ผู้หญิงชายพิสดวง ยลเครื่องทรงสะอึงสร้อย ผูกเชือกห้อยทิวร้อง
 พ้องกังวาลวอนตาม เจ้าหน่มงามเงาเงา เครื่องได้แต่โดนพ่อ ของ
 ควรถอฎามาหัว พระบอกรพรวคำคด ของด่าบสาจารย์ นรูการสั่งโต
 ตุนไซศิษย์โต ให้มาประโยชน์แลกเปลี่ยนของ ปองบชายญเวท หุดาเพท
 พิธี ไครปรานต์แลกให้ ~~จกนฤกษณฤทฤช~~ ^{ใจเจ้าสา} สขจะมีเป็นเหล่าหลาย
 หญิงชายพึ่งแล้วสรวด เจ้าบัวนวนดโคมเจลา ไยจึงเบาแบกบ้า อ้า
 เขาเครื่องของแสดง หัวพัดแข่งแร้วชาย นรชนทงหลายกลดว พระยม
 หัวหวครวดไธ เว็ร้องไปโดยรต์เขค ทวนเวศน์เวียงราช พบอำมาตย์
 ชายหนงหน เห็นรบชนชกตาม ชายโตทวมทวงเชรื่อง เครื่องน
 โตได้มา ของราชาไชราชฎี อำมาตย์กรมกรฎาบถ ถึงพระดานท้าวทูล
 ฝ่ายบดินตุรย์กรงภษตรีย ยลเครื่องรัตนกุนฑลธาร สะอึงสร้อยสังวาล
 ของเขาวมาลยุดูกรัก ท้าวประจักษ์ใจหาย ฝ่ายพระราชบญชา ว่า
 ตูรามานพน้อย เครื่องสะอึงสร้อยกุนฑล ตนได้แต่โตไซ่ ฎ่าว่ามีผู้ให้
 บอกรแจ้งกิจจา ๖

โคลง ๔

๑ ราชาริงตอบถ้อย

คำหวาน

ข้าเป็นศิษย์อาจารย์

ท่านไซ้

แลกเปลี่ยนคุณการ

ยัญเวท

ของซึ่งผู้ใดให้

ผู้นถามดู ๖

๑ ท่านอยู่ภาวศกกล้า

ป่าช้าภิตพรายพาด

วรวิาศกถยสถาน

เปนพระดาบสแผ้ว

เล็งชาญ

ยอมแกล้ว

นุประสิทธิ์

ผองพันศุทธิศีล ฯ

๑ ภูมินทรธิราชเจ้า

มานพระบดินทรมี

อำมาตย์สูงงด

เชิญพระดาบสคล้อย

ธานี

สงถ้อย

ดีลาด ไปนา

คลาดเข้ามาวัง ฯ

๑ มนตรีรับส่งแฉ้ว

โยมนำหน้าตลพระดา

วรินทร์ใช้เข้ามา

พระผู้เป็นเจ้าของ

ดีลา

บสไต้

ธรราน นานา

รับเข้าบทธจร ฯ

๑ ดาบสตรวจลตบถ้อย

โยมติดตามไคลคลา

สูราชนิเวศรา

สำรวจมพรตด้วยช้อย

อมัจจา

คลาดคถ้อย

กรุงกษัตริย์

เธอแลแต่ดิน ฯ

๑ ทวงศีลสมาธิด้วย

คตจเอตสันทัก

นงเหนอบลลงกรตน์

บราไลไชยลาภถ้อย

มัชยศีล

พรตไต้

รุจิเวช

กล่าวเกลยงคำหวาน ฯ

ร้าย

๑ พระผู้ผ่านถรณ์ มีสุนทรปัญญา ว่าดูราตาบส ผู้ทรงพรตจรรยา
 ยั้งสุขานุสข ฤาโรครุกรุมเข็ญ เป็นวิบัติกลใด หนึ่งสัตว์ในพนา
 บบิศาเบียบถึง หนึ่งผลาเผือกมัน พอแสงฉนฤาโฉน คาบสไซ
 มฤษา ว่าดูรามหาราช ฮาตมทรงพรหมจรรย์ ในอรัญญประเทศ
 ไม้มีเกทพาดใจ ด้วยนฤกษนฤทุกข์ เกษมสุขเสพย์ญาณ ผลผลาหาร
 ห่อนขัต ในพนัสันนา ด้วยเดชาสามถได้ เป็นสุขแผ่ผลให้ ดังนั้น
 อัจฉิน ฯ

โคลง ๔

๑ นรินทรทิเบตเจ้า

ถามคาบสมารยา
 ว่าสร้อยกณชลดมา
 ได้แต่ใครเครื่องลา

นัครา
 เพิ่มชา
 ลัยเลิศ นพ
 แลกกล้วยบูชา ฯ

๑ มฤษาคาบสพวียง

คือฮาตมจวงกรมใน
 วาตรีตำรวมใจ
 ยกษนหนงกล้า

คำไซ
 บ้าซ่า
 ภาเวศ อยู่นา
 แวดเข้ามากิน ฯ

๑ ฉกษนพฤตมิภาคย์ให้

คุดกนโลहितหนอง
 ฮาศพิได้พงพอง
 กัดกนต้นเนฮยา

เปนสอง
 นองนำ
 สัจเวช
 แยกเขยวียงพัน ฯ

๑ นรินทรทิเบตเจ้า
 ๑ มฤษาคาบสพวียง
 ๑ ฉกษนพฤตมิภาคย์ให้

๑ มัณยลชาตมเทยวแท้	จกรม
แล่นมาตุจลุม	เขาะเข้า
หลอกภยตยายมม	เืองมโงก อยู่แยะ
เคิบโตสูงเสมอพรวัว	แลบลนกลลอกตา ฯ

๑ มาตุจคาบเคยว	กาย
ชาตมแทงดวยตวิ	ถูกชา
ตมลงเหนอปฐพี	ลำบาก
เราเจอดเงอห้วงชา	จักให้ถ้ายปรารถน ฯ

๑ กุตพาลตมดาวคน	แคยัน
กรวบบาทรชอชวัน	เคยมให้ว
เป็ดองเควองโทกน	ชัพต
เราเจงคิดเงอดไว้	บได้ถ้ายชนม ฯ

๑ อนุสนธิตงนเพราะ	เมตตา
ห้วงแลกเควองจจนา	สั่งให้
สจวนบุญแกยักษา	พาลเพศ
<u>ไปชาติหน้าจได้</u>	จากพันยักษณี ฯ

๑ ราวตรีอรุณรุ่งแผ้ว	โลกา
เราให้โยมเอามา	แลกล่า
เจตณเควองบุชา	ยัญญเวท
ห้วง <u>แผ้ว</u> ศคคา	สั่งให้กุตพราย ฯ

หมดอายุ 27/04/2565

๗- ๒๒๑๗

๐ ภาสายจงให้เครื่อง
โดยพระทัยปองบุญ
จงเอาเครื่องอันสน
เป็นสิทธิ์แก่ท่านให้

โหมกุนท์
แลกไว้
ทราภาพ
ที่ท้าวปราดนา ฯ

๐ ราชวงศ์กมลเสวี
เพราะดาบสมาธยา
จึงให้เครื่องบูชา
แก่ฤๅษีผู้

ทุกขา
คตัญ
กุนท์เวท
รูถอยถ้วายพร ฯ

๐ อากุธรซึ่งท้าว
จงเสยงบุตรนัคตา
เจริญอายุตมา
ซึ่งพระทัยอย่าเสวี

บูชา
สืบเหง่า
ยื่นโยชน์
ผ่าวงพญาวดล ฯ

๐ เสด็จวยพรสุดแล้ว
ลาสมเด็จจรรยา
เป็นสองกับศิษย์ตา
จากนิเวศนลุดาว

ลิตา
ทานท้าว
ทรววม ใจแยะ
ที่ตั้งเดิมสถาน ฯ

ร้าย

๐ ฝ่ายภู่านชวณิก ครุณนัถลิตคตยัคดาลาด มีพระราชกมลหมอง
สุขคนองเนตรย้อย แสนโคกสร้อยสหัสตา ท้าวให้हाลูกแก้ว มาใกล้
แล้วแสงดวงศค บเห็นทรงอภารณ กุณท์ลจรรกรเวญก หน่งตำเหนยง
ลูกรัก พระพักตร์ผ่องเพียงจันทร์ บัดนี้พรรณมัวหมอง คตหงส์ทอง

หน้าอายุ 27/04/2565

๓๕
 ตกเบอก เกิดออกกมลวระคนดำ. หน่งขุระชาโดหิต ตมนักสิทธิ์แสดงสาร
 เห็นอาการวิปลาศ ไทธวิราชอาศูร พุณเทวดทวนว่า ได้ออกอ้าวเริงหลัง
 มีบุตรหวังดำรงภพมณฑล ฤาวิกลเป็นกระตือ ให้คนลือเลื่องหล้า
 ใ้อายหน้านุรชน บมีผลเป็นภพ ท้าวตรีศรพบบัญชา ว่าดูราดูกพาด
 เกิดเป็นกาพกณเเว บคกรเนาในนิเวศน์ จงทุเรศนคัว่า ไปโดยกรรม
มากอนสรวย แมบจวจักล้าง ขัพให้วายนมนั ๗

โคลง ๔

๑๐ นฤมลหังท้านท้าว	บิตรา
นางเว้งแสนโสกา	หม่นไหม้
เนตรนองตชดธา	เวคร่า อยู่แะ
โธ้อาแดนโต	ทุกชนนเป็นมูต ๗

๑๑ จักทูลแต่ขอบด้วย	สัตยา
กมลขงภัยโทษา	สับเค้า
จักถึงผู้สว้า	มีกาค นนนำ
สวอใช้ชดเชอเจ้า	รวาร้องอืออึง ๗

โคลง ๒

๑๒ พิลาตย์พิสดวง	มีดำเนียงในองค์
นาฏเจ้าประทุมมา ๗	

โคลง ๔

๑๓ ชนาประชาราษฎรทว	แดนเมือง
กล่าวว้าลुकบญเวียง	หน่อท้าว
เป็นกาพกณเเอง	ใจราช
จักขับจวจากเหย์	คำเขานฤ ๗

๑ ศัพท์ภักศัพทเจ้าฉนวน

ทวนครชานถึง

พลบค่ำชวนกันฟัง

ดูกระดือราเห่เล่น

อิงคณิง

ไม่เว้น

พิศเพ่ง ทักนา

ชาติเขษขัตติยา ฯ

๑ ยาวราชชีพเจ้า

กับพลเพียงจรจันต์

จึงจับเอาชงดิน

ผูกเครื่องทรงทำนอง

ฟังยิน

นาฏพร้อม

ธพชาติ นนนา

ทิศด้านทวารสี ฯ

๑ พุฒศรีตบแต่งไว้

หม้อใส่สุพรรณกัณ

กลคิดปิดบังกัน

นั่งอยู่นอกประตูถ้า

ครบครัน

ไฟจ้า

หลายเลข

นาฏนัองจาวดี ฯ

๑ ครนศรีสุริเยศเจ้า

ตกตำเมรุลง

ประทุมวัดทรง

ชาวแม่นางนักสนมสรวัย

อัสตงค์

คำคล้อย

พิลาป

โคกเสวร้างแสนทวี ฯ

๑ รัตริจิงท่านไท้

ส่งแก่อำมาตยา

ดูเวียงขับประทุมมา

จากพระมนเทียรหย้า

บิดา

ทาสท้าว

นิราศ

อย่าช้าเร็วรี ฯ

๑ มนต์วิปลังทำว
ไปสู่เขาวมาลัย
ตามมีราโขงการ
นางสดับสารมนตร์ให้

โขงการ
ลูกให้
ตรีตัง
รำรักษนางสนม ฯ

๑ ทวามขมจระจากห้อง
ไปลาพระชนก
แล้วมาบังคมลา
ทูลพระชนกเจ้า

ชายา
ปิ่นเกล้า
พระบิตราชา
ช่วยเอื้อปราณี ฯ

ร้าย

๑ พระชนนีครั้นฟัง เว้งไต่กังไต่กสร้อย ชดเนตรขยับพุ่มพอง
นางตระกองลูกรัก ~~ชน~~ ใสตักแตนคล้าย ~~ไอ~~ พระขวัญเมืองมิ่งแม่ กรรม
ไต่แต่ก่อนสร้าง มาตามล้างกมล ผลลูกแก้วจักจาก พราวอกแม่อก
เมือง จึงบุญเรืองวิปริต เป็นสถลจิตตเศษย์กษ เสี้ยแรงรักแม่ถนอม
หวังเปนจอมจรัสโลก วงศ์พระยศโยคสืบญาติ ฤมาหินชาติชั่วช้า
สุดท่าแม่จะวอน เห็นบติครบให้ ไทเออหมองอัปยศ ชาวชนบทต่าง
ประเทศ จำประเวศจากวง โดยเวรหลังลูกแก้ว นางกตชิตาแล้ว
สละอนจาบัลย์ ฯ

โคลง ๔

๑ จอมขวัญกราบแม่แล้ว

ลีลา

ไปกับมาตยา

รีบร้อน

ชาวแม่พระสนมนาวี

จอมนาฏ

ส่งถึงทวารชั้น

ออกไ้ปราโศ ฯ

๑	จงไปเกิดเพลิง เชิญสติมนเทียรรม จงจำเวญสุรมย์ ครองชอมบรวครักสถา	นางนม ชนหน้า ยืน โยชน อยู่เย็นพึ่งสาร ฯ
๑	ตบัสตารปานพยุร้าย พัตพานไม้อ้อดำ พระสนมครนตบัสคำ ล้มวินาศโนมน้อม	วันท่า นาคค้อม จวนาฏ คุดไม้ลมพาน ฯ
๑	วจันดารจรูพร้อง พระนขจินตนาห้วง บ้านรชยราชัง ทำอยู่นอกทวารดำ	วาจ้ง ห่อนท้าว อิราช ตั้งนโดยหมาย ฯ
๑	นางผายลีลาดหลวง ข้างรุกขมรรคา นายทวารหับบานตรา ออกนอกปรากฏได้	ทวาร ซึ่งไว้ รับคน เชื้อนเส จึงท้าวทฤษี ฯ
๑	ภูมรับนางนึ่ง หน่วงพระหัตถ์ชยา สุดหลังอศรวา พุดมครตใจคน	ประทุม แผ่นชน ลีลาด เบ็ดหม้อแกงไฟ ฯ

ม. ฟัน
A. ๑๑

๑	แล้วโรยใต้มาคให้	แปนแสง
	เปลววามเขียวขาวแดง	เพียงแท้
	แล้วบดฝาคหมอดแกง	เดินมิต ไปนา
	เป่าเพลิงขั้ตมาดแก้	วามย้อยเนื่องเนื่อง ฯ

๑	ชาวเมืองเลื่องเล่าล้นวัน	ชวนกัน
	ชนบนปราการณ	เพ็งแท้
	เห็นแสงสุพรรณถัน	เรืองเรอ ไปนา
	บองแก้กัน โนนัน	พิศแล้วแสงชน ฯ

๑	ทวยชาวนครทวทง	หญิงชาย
	ตุกระตือรณะลาย	ยดย้อย
	เดินเที่ยวกันเขียดสบาย	ทางทั้ง
	วามวุฒพลันได้	ติดเตาตามทาง ฯ

๕๓
๕๕

๑ เมื่อนพระภูมินทร์ กับยุพินเผ่าพังงา ทรงอาชาราษฎร์ พ
 เดียงโคลโดยท้าว ลุดวงเข้าแดนพนม พระชัมภวิหคชา จับพฤชษา
 ราชเวียง หงส์จับเหยงอยู่หินห่าง ยุงต่ายขางสุดยอด กต้อพลอดกิง
 พลับ จึงใจจับจิกแจง ไก่ฟ้าเผ่งพุ่มแพบ รังน่านแนบขานาง ผุง
 นกกลางจับเสียบ เค้าโมงเขียบของแมว ผุงนกแก้วจับเกด มโนเรศ
 จับวัง ขุนแผนพังจับฝาก ดอกบัวจบกหารัง กรรุมตริงบังบับร้อน
 ตูเหว่าว่อนกินทว่า คณาคลาจับคสาย ขมนหมายกทุมหมื่น นกเค้าคู
 คามแค ช้างแซวแซจับซาก จากกพรากไต้พฤช หัวขวานตัก

เจาะชีวิต ต้อยตืดวงคืน กากินโกมลดอก พระชบอภินันธ ใน
พนสนทตำบลทอง บำเหล่าฤๅถึง ฯ

โคลง ๔

- ๑ บึงถึงทุ่งแกว ชายตง
ชมหมู่ศิรียง ยิงแท
พิศพรรณอานวยวงศ์ ไอยเรศ
ร้องประแปรรินแดนแต่ เขียดชองชมกัน ฯ
- ๑ บ้างเหมืองรณเือกผู้ เจษฎา
บ้างเป็นศรีนิตา เล็บจวน
บ้างศรีอศวรา วจเวช
ครบพรรณสรรพงามถวน เพรศพร้อมพึงชม ฯ

ร่าย

๑ บ้างบรมไทยเบศร จรทุเรศอาวัญ รอยเทพคันโดยสถาน ผ่าน
พนัสเตรินตรง ลุลวงคงแดนกรุง ชีพสูงสำนัก พนาพักคอยเหตุ
กับนฤเบศรเสด็จคลา ชนพลับพลาเหนืออาสน์ หมู่อามาตย์เคียมคัล
ทูลว่าพรรณความพวาก ประถมจากจนปลาย ปีม่าทำลายลาญชีพ ทว
ทวปมณฑล พระบอกยบลงบัญชา แก่เสนาสนเสด็จ เสนาเห็จ
ชนมา ชับควบร้าเว็จจร ถึงนครทูลท้าว พระลูกเจ้าเสด็จมา ไดยุพา
ไลภี กับพุมศรีมมา บदनพระเสด็จจา พระไถ้ภูบาด ฯ

โคลง ๒

- ๑ พระฟังสารเสด็จสน ปานราชหฤทัยคน
ดวนให้เตรียมพล ฯ
- ๑ มนต์วิรมสังไ้ มาจัตตววจพลไ้
พรังพร้อมทวยหาญ ฯ

ร้าย

๑ พระผู้ผ่านภพตรี กับมหิษประภาพักตร์ ชนคชศักดิ์ปฤษฏางค์
บพบาทอย่างหลังแน่ ทวยหาญห้องมา ถึงพลับพลาตลกแก้ว นงไถล
แล้วรับขวัญ จอมโศกวรยของแม่ แม่ตั้งแต่ให้ว่า ทุกเช้าค่ำคืนวัน
แม่คำคณูมนหมาย ว่าเจ้าชายชิ่ง อยู่ในดงคูนาค ฉนั้นไดนาถรอดมา
ได้ยพาเพ็ญพัคตร์ ประยงค์คักนามโต พระเล้าไขความยาก ซึ่งลำบาก
บุกขวัญ จนนิวัตพระนิเวศน์ เพือกกลเลศพลียง จึงได้นุชนเอเกลยง
หน่อท้าวมาสม ฯ

โคลง ๔

๑	บรมบิตุเรศท้าว	มารดา
	กอดพระโอรสา	แนบไว้
	แล้วโอบอุ้มชานา	เขาวเรศ
	จูบพระศรีสะไภ้	กำพร้าพลัดเมือง ฯ
๑	ลูกเขยพระเวศท้าว	สองกษัตริย์
	ดับทุกขดับโทมนัสส์	ผ่องแผ้ว
	เปรมปรีดศรีศุภสวัสดิ์	พิศวาส
	แล้วชวนพระลูกแก้ว	เสด็จเข้านัควา ฯ
๑	ราชาธิเบศรเนอ	ศุภลักษณะ
	ทรงโฉมประไพพัคตร์	เพริศแพรว
	เครื่องทองจำลองอด	วรเลิศ
	สี่กษัตริย์เสด็จแล้ว	คลาดเข้ามานเทียบ ฯ

๑ พระเกียรติศักดิ์พิทขรียง	ลือขจร
ทุกทวชอบเขตต้นคร	นอมไหว
สรรเสริญเย็นยศสมร	จอมราช
ว่าพระลัญจกทั่วไค	นุชเนอสุขมา ฯ

ว่า

๑ ฝ่ายราชอาณาเขต มานพระราชบัญญัติ แก่โหราศฤงษาศาสตร
 จะเชกราชเขารต จึงกำหนดฤกษ์วาร & โหราจารย์รู้เลต โอนศิโรเพศ
 ควรคุณ ทูลถวายฤกษ์อิราช โดยวารมาศคฤ ได้ศุภศิโรไชเยศ
 กฎหมายเหตุทุกกรม ตงตยาคุมคกรบ มหรรคพสมโภช อึงอุไชษ
 กักก้อง ผูกประชาชนขรียง เกลื่อนกลุ่มแดงาน ฯ

โคลง ๔

๑ การเล่นโขนหุ่นตง	กลางสนาม
ละคอนมอญรำงาม	เวียร้อง
ระเบงระบำจาม	จูนเล่น งวแฮ
มวงรำผาลาของ	เสียดไม้แจจรว ฯ

๑ คลิพนนพันจูงม้า	แทงทวน
ข้างชนคนปดามุคน	โลดเตน
โลดงกระบี่สวน	เขงแซ
ลอบบ่วงท่วงลอลเดิน	จูงว่าเวทน ฯ

๑ แสงชนยลเหยียบไม้	รำแพน
หกทัวหกตงแปลน	เสียดข้าง
ข้างโลมารำแพน	ฝัดลือ
จูนกลเล่นอวดอ้าง	ชักได้กลางสนาม ฯ

๔๗

๑ ครวนยามกุศลสวัสดิได
พร้อมพระญาติวงศ์
พระหลวงหม่อมมาตยา
พรหมอินทร์ให้

เวลา
ท่านไท
นาเนก
กล้าแฉ่งมงคล ฯ

พระพรหมอินทร์

๑ โดยกตเทพพร้อง
ทวิชชือศรีวลาดสมัย
โยคีพิริยไตร
โสมอ่านอาคมชั้น

อวยชัย
หมื่น
วิทเวท
แซ่ชรั้งถวายพร ฯ

๑ ภูธรบิตุเรศทำว
จุ่งพระหัตถ์ยพวง
พระชนนีจงอนงค์
ชนนงก่องแก้วให้

ดำรง
หน่อไท
อัคเรศ
เชกสร้อยเสวยวรมย์ ฯ

๑ บรมสุรชาติเชอ
เสด็จเห็นอรรัตนวรา
รัตนสุรวรรณา
ทรงเบญจกุกุภักดิ์แล้ว

ชาติยา
ก่องแก้ว
เรืองโรจน์
เลิศลาเห็นแสง ฯ

๑ สุริยแสงพรุณกัน
โหวตพฤตมาตรง
เบญจพฤตมาตรง
นำสังข์ทักษ์ฉัตรให้

กันองค์
เชกให้
พระเวท
เลิศลามงคล ฯ

*พิมพ์
พมดอ้าย 27/04/2565
กรมศิลปากร*

๑ ศุภมงคลแว่นแก้ว
เวียนประทักษิณเดวีเยน
โบกโบยธูมาเทียน
พระญาติวงศ์แก้ว

วงเวียน
รอบแล้ว
เจิมพัศตร์ พระนา
ผ่องด้อยถวายชัย ฯ

๑ ชัยเขาวเรศเรือง
ชัยสิทธิฤทธิ
ชัยสุขสวัสดิศรี
ชัยเขคเดชเฟื่องฟ้า

ชรัตน์
ไต่
ทวทล้า
สุนทรลาก
ไพร่ฟ้าสุขรมย์ ฯ

๑ สยามพรภิเษกแล้ว
แต่งเป็นศุภศารา
ไปยังกรรณบุรีธา
บอกเป็นมิ่งมิตรขร้ง

ชนก
เพราะพร้อง
นัรราช
สืบสร้างไมตรี ฯ

๑ สारศรีเสาวภาคล้วน
เลขากาญจโนรัตน์
ว่าพระโอสถสวัสดิ์
ขอเพชรมงกุฎเกล้า

พรวณบัตร
บอกแจ้ง
เขาวราช
สถครู้มาถึง ฯ

๑ คำนึงในนาฏนัอง
ได้สบซึ่งปราดนา
รบองค์พระธิดา
สู้นครเดิมตัว

ประพมา
ลูกท้าว
ยพเวศ
ตั้งนเป็นศรี ฯ

๑	เปรมปรคเสนทเนอ	ชัตติยา
	แจ่งซึ่งวงควธา	เลิศแท้
	เราให้อภิเชกศา	ทรรภาพ
	เสวยพิภพชยุแล้	แผ่นหล้าแทนสนอง ฯ

๑	ครองไอศรีเขตแล้ว	เกษมสุข
	จงท่านอยามัทกษ	หม่นไหม้
	จำเวญพระหัยศษ	ยีน โยธน์
	เพราะพิภพตองได้	ร่วมไม้ตรีกัน ฯ

๑	เบนต์พวรรณแพนพน	เดยวดี
	ศรีสวัสดิศตมบูรณปรี	ดีพร้อม
	ตองรวมร่วมไมตรี	ควาบศค โลกนา
	ขอพระผู้เป็นใหญ่หม่อม	มนะให้สมประสงค์ ฯ

รำบ

๑ กุมีทวทันตราช ควบพระบาทศตบัสรา ถานสุขลนองเนตร
 ท้าวเทวษจำจุ่น กมลมน่มนไหม้ เพราะเพื่อไทหลงเลด บรูเพคมาษา
 ทัพพระมิศวรตวงเสวาท ให้นวาศแรมเมตง อับศรีเรืองหย่อนยศ ท้าว
 กำครตศาหัต ให้กลุ่มกลศคัสวาศ พระบาทสวรรัต ปลดเปล็ดอง
 ทัพมอดม้วย เพราะมิรู้เทาศวย เลดเรอราชชาญ ฯ

โคลง ๔

๑	เวตาลชกเจ้าท้าว	ศรีวิกรม
	เรญสมเด็จาบรม	กลดาวร
	จากพาดพระศอม	ภูวนาก
	คือว่าท้าวองคน	จึงม้วยนฤตัญ ฯ

๑	บาปนั้นจักได้แก่	ใครโดน
	ฤๅจักได้แก่ทรมานไฉน	ลูกไฟ
	ฤๅได้แก่ภูวไนย	จอมราช นนฤๅ
	ฤๅเพียงอันให้	พรากร้าววงศา ฯ

๑	ราชาธิเบศรทำ	ศรัทธา
	แก่โดยวันวาท	เพราะพร้อง
	อันชงชาวนฤๅ	ถวายชีพ
	กลั่นใจตายนตอง	โทษได้แก้ตน ฯ

๑	โดยผลกลเลศแล้ว	ชอบทนาย
	เวตาลกล่าวบรรยาย	อ่านแก้
	ชอบตามยบสทนาย	ในเวท
	เวตาลชักอันได้	เล่าท้าวสืบไป ฯ

ว่า

๑ โดยในเวทโหวหาร เวตาลนำนิบาต โดยฉลาดว่าบุจจา เป็น
 บัญหามธูรส ตามสืบตามบทนิทาน ทายภูบาลทศศรัทธา บรมราชธิก
 ราช ชีอสูรทาสสูตวิสดาน อันมโหฬารดิเวก วจวิเวกมงคล วิมล
 มลาประภาชิต มหัทธิมหันตคุณ วิบุลยชคฺคยา มหาภิรมย์ศุภมสถาน
 พิมานแมนสรวงสวรรค ธิกวันทาบาท บรมนาถสมบุญ ผู้เป็นครู
 แก่นวรา เทวคณานราฤทธิ ฤๅษีสติธิวิฑยาธร บวรคณามหาโยคี
 ธีพราหมณเพศ เวทครูหมู่เวตาล อันเป็นประธานทางโลก กันดาร
 โธษศิวสมัย พระภูวไนยท่านท้าว เสวยพิภพจบตัว เลิศล้ำจบสถาน ฯ

โคลง ๔

๑	จบเสด็จเพ็ชรมงกุฏต้น	ตำนาน
	ขงอสุรวะตาล	เล่าทำ
	ศรีกรมแสดงสาร	เสร็จเลิศ นันนา
	ยักษ์พาพระเสด็จต่าง	ฟากฟ้าเสวยสวรรค ๖

๑ นิพนธ์สรรพลิต
ไว้กวีปรีชาชาย

โดยในมิตรจิตต์ทูลถวาย
หลายเสให้ทชชาญกลอน ๖

โคลง ๔

๑	หลวงสรรพวิจิตรเชอ	สับประษ
	แต่งพระเพ็ชรมงกุฏ	แก่นไท้
	ถวายแก่ราชบทร	ยิศเวศร์
	โดยนิยมนึ่งได้	เรองรู้โบราณ ๖

